

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Skolefterretninger

fra

Viborg Kathedralskole

for

Skoleaaret 18⁶⁶/₆₇,

meddeelte af

H. H. Lefolii,
Skolens Rektor.

1. Rektorskifte.

I Indbydelsesskriftet fra ifjor blev det meddeelt, at gjentagne Sygdomsanfald havde voldet, at Prof. F. C. Olsen havde ønsket at opgive sin Virksomhed som Rektor for Viborg Kathedralskole, hvorfor der blev meddeelt ham Afsked i Naade fra Udgangen af forrige Skoleaar. Ved kongelig allernaadigst Resolution af 25de Juni 1866 blev derefter Overlærer ved Odense Kathedralskole Hans Henrik Lefolii udnævnt til hans Efterfølger; og det er altsaa ham, der nu meddeler disse Efterretninger om det første Aar, hvori han har arbeidet ved Skolen. Min tidligere Virksomhed som Lærer strækker sig over et Tidsrum af 28 Aar; deri har jeg først arbeidet ved det v. Westenske Institut i Kjøbenhavn og derpaa paa samme Sted, hvor jeg selv havde nydt min Skoleunderviisning, i Borgerdydsskolen paa Christianshavn; derefter som Adjunkt ved Sorø Skole, dernæst i ti Aar som Overlærer ved den lærde Skole i Rønne og endelig i tolv Aar i samme Egenskab ved Odense Kathedralskole. Jeg havde altsaa havt Leilighed til at uddanne mig som Skolemand paa forskjellige Steder og under forskjellige Forhold, under

Ledelse af flere af vore dygtigste og meest anseete Skolemænd. Og den Erfaring, jeg derved havde vundet, skulde jeg altsaa nu gjøre frugtbar ved Styrelsen af Viborg Kathedralskole. Den 23de. August forrige Aar tiltraadte jeg da denne min nye Virksomhed og afløste saaledes den Mand, der i 22 Aar havde havt Skolens Styrelse i sin Haand. Det Minde, denne Mand har efterladt sig i den Kreds, han nu har forladt, er i det Følgende udtalt af en Mand, der i længere Tid har staaet ham nær, og det bedre og fuldere, end jeg kunde gjøre det med det Kjendskab til ham, jeg kun havde saa kort Tid til at samle. Saa Meget kan jeg dog ikke undlade at sige, at hans venlige og velvillige Imødekommen alle Vegne, hvor det var muligt, lettede mig og Mine den Besvær, der følger med en saadan Afløsning og Flytning; han vilde gjøre Alt, sagde han til mig, for at Skolen kunde have det godt, og Skolen kunde ikke have det godt, naar dens Rector ikke havde det; hans Vink og Veiledning var mig en kjærkommen Hjælp til at komme ind i de for mig uvante Forretninger, der fulgte med min nye Virksomhed; og i de to Maaneder, jeg boede Dør om Dør med ham, vandt han min Kjærlighed og Hengivenhed.

Der er jo mange Fædre og Mødre, der i en vid Omkreds see hen til Viborg Skole som det Sted, hvor deres Børn enten nu søge eller i Fremtiden kunne komme til at søge den Underviisning og Opdragelse, der har saa Meget at sige for deres tilkommende Liv. For dem er det ingen ligegyldig Sag, hvad Syn og Følelse Skolens Styrer har for sin Gjerning. Men det er kun en ringe Deel af dem, der have kunnet høre mig, som

jeg selv har udtalt mig derom. For at de Ord, hvormed jeg gjorde det, kunne komme alle Vedkommende til Kundskab, vil jeg lade dem aftrykke her. Og den Mand, jeg med Kjærlighed og Hengivenhed mindedes som min Ungdoms Lærer, og som her modtog mig paa en Maade, der bar Vidnesbyrd om, at hans Hjertelag mod mig uforandret var det samme, som det havde været i gamle Dage, Biskop O. Laub, som i sit Embeds Medfør indsatte mig i min nye Virksomhed, — han har gjort mig den Glæde at give sit Minde til, at jeg ogsaa maa meddele den Tale, hvormed han gjorde det; i det han deri har belyst Skolens Opgave og Gjerning fra en anden Side, end jeg kom til at gjøre det, komme hans Udtalelser i Forening med mine egne til at skildre de lærde Skolers Stilling i et fuldere og klarere Lys. Saaledes kommer jeg her til at meddele en udførlig Beretning om

Skolefesten ved Rektorindsættelsen.

Denne fandt Sted Onsdagen den 12te September. Skolen har ingen egen Festsal, den maa ved slige Leiligheder lade sig nøie med at bruge sin Gymnastiksal, og denne var i Dagens Anledning paa bedste Maade pyntet med Grønt og Dannebrogssflag. Om Formiddagen Kl. 11 samledes der saa Mange, som Salen kunde rumme. Festen aabnedes med Afsyngelsen af følgende Sang af B. S. Ingemann:

Herrens Frygt er Viisdoms Kilde;
 salig, hvo den aarle fandt!
 Hvor den kvelder dybt og stille,
 Lys og himmelsk Liv udrandt.

Til den Kilde led os, Gud!
 Sandheds Aand fra dig gaaer ud.
 Lad ved Livets Væld os bygge
 under Kundskabstræets Skygge!

I dit Navn og til din Ære,
 Fader, al vor Gjerning skee!
 Intet vi i Verden lære,
 lære vi ei dig at see;
 see vi dig paa Provens Vei
 Aasyn end mod Aasyn ei,
 som i Speil og mørke Tale
 dog dit Billed os husvale!

Hvad du plantør, kun skal lykkes;
 kun den Sæd, du saaer, er god;
 men hver Spire skal oprykkes,
 som ei har i dig sin Rod.
 Gud! hvor Sjælen dig ei fandt,
 blev al Verdens Viisdom Tant.
 Lad vor Kundskab Frugter bære
 i dit Navn og til din Ære!

Derpaa besteg Biskop Laub Talerstolen og talte,
 som følger:

Det er i en Skole, vi mødes i Dag, en af de Anstalter, hvorfra de Unge skulle gaae ud med Kundskaber og Færdigheder, som de siden paa forskjellig Maade skulle anvende i Livet; det er Skolens Gjerning, vi her skulle holde os for Øie. Men det er en Skole af en særegen Art, en Skole, som ikke Alle skulle gennemgaae, men kun de, af hvem man venter, at de en Gang skulle hjælpe til, at den bedste, den aandelige Side af Livet maa komme til sin Ret i Folket; og derfor maa det, som her foretages, for en stor Deel være fremmed og uforstaaeligt for de Fleste. Hvad der maa ventes af Alle, er kun, at de skulle forstaae, hvor vigtigt det er for det Hele, at der gives Skoler af denne Art, og at

de ville dele vort Ønske og vort Haab om, at disse Skoler fremdeles maae bevares og bruges paa rette Maade. At dette er Tilfældet her, derom overbevises jeg ved at see den talrige Forsamling, som har taget imod vor Indbydelse; og derpaa grunder jeg det Haab, at jeg maa kunne tale om denne Skoles særlige Gjerning saaledes, at det maa forstaaes af Alle.

Det Gamle og det Nye — disse to Ord betegne de to Endepunkter, de to Poler, hvorom det hele Liv bevæger sig. Den Begivenhed, som har samlet os i Dag, giver os særlig Anledning til at tænke herpaa. Den har en stor Betydning paa dette Sted; — udenfor, i en større Omkreds lægges der neppe synderlig Mærke til den. Men overalt, ogsaa der, hvor Livet gaaer sin rolige Gang, er der en bestandig Bevægelse fremad, Livet staaer aldrig stille. Der kommer bestandig noget Nyt; efterhaanden bliver ogsaa det gammelt og lægges hen. Noget deraf er snart glemt og er heller ikke bedre Skjæbne værd. Men var det af den rette Art, og havde det den rette Kraft i sig, da kan det ikke saaledes døe og gaae bort; det maa vedblive at virke; det maa efterlade sig Frugter, hvorved man fremdeles kan glæde sig, som indslutte de Frøkorn, hvoraf noget Nyt kan voxe op. Hvad der paa anden Maade kommer frem paa Ageren, det kalder man Ukrudt, som Ingen kan glæde sig over. Derfor kan det Nye ikke undvære det Gamle; det maa have sin Rod deri, hente sin Kraft derfra. I hvor meget det end maaskee er bestemt til at omdanne Livet, give det nye, forhen ukjendte Skikkelser, saa maa det dog først have forstaaet det Gamle og lært at holde det i Ære, naar det ikke skal omstyrte det uden

at kunne sætte noget Bedre i Stedet. Og dette var det, jeg gjerne vilde lægge os Alle paa Hjertet: at der maa være en god Forstaaelse, en kjærlig, trofast Forbindelse imellem det Nye og det Gamle, dersom det Nye skal være det sande, sunde, glædelige Nye. Det gjælder Alle, som ville leve med, dersom der skal være noget Hold, nogen Fasthed og Paalidelighed i deres Liv; det gjælder ogsaa dem, som kun kunne modtage, hvad den foregaaende Tid har samlet til dem, uden at kunne gjøre sig klart Rede for, hvad det er, — de maae dog have en Fornemmelse af, at her er Noget, som de ikke kunne undvære, en Følelse af Taknemlighed derfor. Men hvor meget mere maa det gjælde dem, som med fuld Bevidsthed skulle gribe ind i Livets Gang og blive Ledere for Andre; de maae have modtaget en Indvielse af det Gamle, inden de vove sig ind i det Nye.

De Skoler, vi her have for Øie, høre til det Gamle; der var en Tid, da de vare de eneste. Nu er der Skoler rundt omkring i Landet af meget forskjellig Art, Skoler, beregnede paa de forskjellige Livsstillinger, ogsaa Skoler for Folket, hvor de Kundskaber og den aandelige Dannelse skal erhverves, som Ingen kan undvære, der vil føre et mere end dyrisk Liv; der er ingen Landsby saa lille, at man jo veed der, hvor man skal sende sine Børn hen, for at de kunne lære noget Nyttigt. Men saaledes har det ikke altid været; det er først i den aller seneste Tid, at Sandsen for almindelig Oplysning og Dannelse er vaagnet saa stærkt. Men de Skoler, hvorom vi nu tale, som vi pleie at kalde de lærde Skoler, bestod længe før den Tid; de ere omtrent lige saa gamle i vort Land, som Christendommen er det.

Da man begyndte at bygge Kirker og Klostre, da tænkte man strax paa at samle til sig de Unge, hos hvem man fandt fortrinligt Anlæg og Lyst til at lære; da dannedes der Skoler, hvorfra de Mænd gik ud, som siden fortsatte, hvad der var begyndt, som i vigtige Stillinger bleve Kirkens og Statens, Folkets og Fyrsternes Støtter og Raadgivere. Da med Reformationen den store Forandring i saa mange Forhold indtraadte, da saa meget af Kirkens Gods borttoges for at anvendes til andre Formaal, da bleve disse Skoler skaanede, og man søgte at udstyre dem saaledes, at de sorgfrit kunde fortsætte deres stille Gjerning. Og de bestaae endnu, — i det Væsentlige med samme Formaal som fra Begyndelsen; alene af den Grund bør de være os ærværdige.

Men disse Skoler maae endnu i en anden Henseende henregnes til det Gamle; det, hvormed de Unge her beskæftiges, er i en ganske særegen Betydning det Gamle: de gamle Sprog, de gamle Forfattere, de gamle Folkeslag, som ikke mere findes paa Jorden, de gamle Begivenheder, som den Gang medførte saa store Omvæltninger, men hvis Virkninger dog nu synes ganske forsvundne, — dette Gamle udgjør den inderste Kjerne af det, som i disse Skoler skal læres. Man kan maaskee have svært ved at forstaae, at dette er og maa være saaledes; man kan maaskee finde en Modsigelse deri, at de Unge saaledes skulle beskæftiges med det Gamle: dem hører Fremtiden til, i den skulle de leve og virke; det maatte da synes langt naturligere og rigtigere saa tidlig som mulig at gjøre dem fortrolige med de Forhold, hvori de en Gang skulle føre deres Liv, med det Liv, som nu rører sig paa Jorden, paa de Steder, hvor de skulle

boe, i det Folk, som de tilhøre; man kunde frygte for, at denne megen Beskjæftigelse med det længst For-gangne skulde ligesom lukke dem ud af deres egen Tid, gjøre dem fremmede for det, der fremfor Alt skal være deres Hjerter nær, at disse Skoler maatte komme til at ligne de Klostre, hvorfra de have deres Oprindelse. Og vistnok ligger Faren nær. Vi maae derfor ogsaa glæde os over mange Forandringer, som efterhaanden ere fore-gaaede med disse Skoler, at der er Kundskaber, hvorpaa man tidligere ikke tænkte, som nu ogsaa kunne hentes her. Vi Ældre have ofte havt Aarsag til at be-klage, at vi ikke i vor Skoletid have kunnet faae den Kundskab om den udvortes synlige Natur, som nu bliver vore Børn, om end kun i ringere Omfang, til Deel; der er et Savn, som vi kunne føle, men ikke have kunnet udfylde. Fremfor Alt maae vi glæde os over, at Alt, hvad der vedkommer Fædrelandet, dets Fortid, dets Her-lighed, dets Kampe og Lidelser, at Modersmaalet med dets Frembringelser — nu her som overalt henregnes til det, hvori de Unge tidlig og stadig skulle føres ind, hvortil deres Hjerter skal bindes. Men med al Anerkjen-delse af denne nyere Vinding maae vi dog holde fast derpaa, at Grundlaget for disse Skoler altid maa blive det, hvorpaa de fra først ere opførte, maa være det Gamle i den Betydning, hvori vi her have taget Ordet, det, som kaldes den klassiske Oldtid, den græske og romerske Oldtid. Gjaldt det kun om at erhverve Kund-skaber, som umiddelbart kunde komme til Anvendelse i Livet, da maatte det Meste af det, som her læres, for-kastes som unyttigt og tidsspildende. Men det gjælder om noget ganske Andet; det gjælder om, at de Unge,

naar de en Gang komme ud i Livet, maae staae fast, ikke lade sig forvirre og hilde af det Meget, som der vil omringe dem; det gjælder om, at de, inden den Tid kommer, da de selv skulle lære af Erfaringen, — thi Erfaringen er, som vi Alle vide, en dyr Læremester, — maae have lært af andre Tidens Erfaringer, at de strax fra Begyndelsen maae have faaet et frit og sundt Blik paa Menneskelivet, ikke saaledes som det nu vil fremstille sig for dem med sine mange Tilfældigheder og Skrøbeligheder, men som det er i sit inderste Væsen, paa Menneskelivet i det Hele og Store; det gjælder om, at de ligesom maae have staaet paa et ophøiet Sted og herfra, inden de gik ned i det virkelige Livs Dale, seet sig omkring, seet længere ud, end det legemlige Øie naaer, seet et Syn, som de vel ikke tilfulde kunde forstaae, men som de dog ikke maatte glemme, som, naar det lever i Sjælen, efterhaanden vil lære dem at forstaae, at deres egen Tid, i hvor vigtig den end maa være dem, er dog ikke nær saa stor og vigtig, som den tidt vil gjøre sig, at deres egen lille Kreds — thi endog vort Fædreland, i hvor dyrebart det skal være os, er dog kun en lille Deel af det Hele, — at Alt dette er kun Led i den store Kjæde, og kun i denne Sammenhæng kan forstaaes ret. Og naar man da spurgte: Hvor er det Sted, hvorfra et saadant Syn kan vindes, hvor de Unge maae stilles hen for selv at see? da vidste man intet Andet at vise dem til, end den gamle Tid, Oldtiden, just den hedenske Oldtid. Den nye Tid er begyndt med Christendommen; med den er der kommet noget Nyt ind i Verden, Noget, som ikke var tilforn; med den er der begyndt en Bevægelse, som har fortsat

sig igjennem alle følgende Tider, som skal vare ved indtil al Tids Ende, indtil Tiden gaaer ind i Evigheden. Men just fordi Alt her er i en bestandig Bevægelse og Udvikling og Kamp, derfor er det her ikke muligt at naae til et Hvilepunkt, hvorfra det Hele kan overskues; hvorledes Alt dette skal samles til Eet, hvorledes det skal ende, det kan ingen Historieskriver skildre. Den gamle Tid er kommen til Ende, den har naaet sit Maal, den er færdig med det, den skulde i Verden. I hvor mægtige Bevægelserne end vare i hiin Tid, — nu er Alt blevet stille; og vi kunne i Ro betragte, hvad det har været. Det er især to af de gamle Folkeslag, hvormed de Unge i vore Skoler skulle gjøre nærmere Bekjendtskab, det græske og det romerske. De have indtaget en fremragende Plads i den gamle Tid; de staae ved dens Ende; og vi kunne vel sige, at hele den gamle Tid er ligesom samlet i dem, at Alt, hvad der ligger i Menneskets Aand, hvad den stræber efter at frembringe og fremstille, Alt, hvad den formaaer, naar den er overladt til sig selv, er her kommet for Dagen og staaer for os i store, klare Skikkelser som Forbilleder for al Eftertiden, som Vidnesbyrd om, hvad Aanden bestandig stræber efter, indtil den er kommen i virkelig Besiddelse deraf. Vi komme her til at tænke paa, hvad Propheten siger om Menneskets Herlighed, der er som Blomsten; det er skønne, ædle Blomster, vi her faae at see; og det har vist ikke været en ringe Vinding, om vi i vor Skoletid have faaet Øiet op for deres Herlighed; men det var heller ingen ringe Vinding, om vi da tillige have lært, hvad Propheten føier til, at Blomsten visner og falder af; om vi have forstaaet, at ingen menneskelig Plante bringer det til at bære

Frugter, som vare ved, — med mindre den har fundet en Jordbund, hvori den kan staae evig fast. Thi hvad vi her faae at see, er dog kun det menneskelige Liv, som det er i sig selv og bærer Døden i sig; hvad det evige Liv er, og hvorledes det vindes, det kan ikke læres af disse Gamle.

Der er vistnok mange Mænd, som indtage betydningsfulde Stillinger uden at have faaet deres Dannelse i de Skoler, hvorom Talen er i Dag; jeg troer, at ogsaa de ville sige, at de have lært Meget af de Gamle. Thi Kundskaben til Oldtiden kan nu vindes paa mange andre Steder; det, der udgjør Særkjendet for de saakaldte lærde Skoler, er ikke denne Kundskab, — det er Maa-den, hvorpaa denne Kundskab her vindes, — at det skeer ved Hjælp af de Gamles egne Skrifter, i det Sprog, som de talte, medens de levede. Det Særegne ved disse Skoler er den Underviisning, som her gives i de gamle Sprog; og allerede de mange Timer, som anvendes hertil, vise, hvor megen Vægt der lægges herpaa. At Sprogkundskaben er en vigtig Deel af den høiere Dannelse, det ville vist Alle erkjende; men man kan endda sige: Det, hvorom Du taler, er det ikke de døde Sprog, og kan man vente noget Liv af det Døde? Jeg svarer igjen: Gjaldt det kun om Kundskaber og Færdigheder, som kunde komme til umiddelbar Anvendelse i Livet, da laa det gauske vist langt nærmere at tænke paa de levende Sprog, som nu kun have en underordnet Plads i vore Skoler. Men det gjælder om noget Andet. Det gjælder ikke om at forstaae de mange Sprog, men om at forstaae det ene Sprog; thi i hvor mange Sprog der er, i hvor forskjellige deres Lyd og Ord og Ordføininger,

saa maa der dog være Noget, som de have fælles; den Aand, som taler i de mange Sprog, er dog overalt den samme menneskelige Aand, — hvorledes kunde ellers de Mange forstaae hverandre? Det gjælder om at see, hvorledes Aanden arbejder i sit Indre, hvorledes den samler sine Tanker, ordner, sammenføier dem og saa finder det rette, forstaaelige Udtryk for dem. Det er Læren om Sprogbygningen, om Ordenes Dannelse og Sammenføring, det er Grammatiken, og da især den latinske Grammatik, som pleier at være Anstødsstenen, naar Spørgsmaalet er om Nyttens af vore lærde Skoler; man er saa tilbøielig til at betragte Grammatiken som en haard Tugtemester og det, den giver, som en tung Byrde, man kaster fra sig, saa snart man tør. Den er vistnok ogsaa en streng Tugtemester; og den Vei, den fører, er hverken let eller kort; og dog troer jeg ikke at sige for Meget, naar jeg kalder den den første Underviisning, de Unge faae, ikke blot til at tale rigtig, men, hvad der nødvendig maa gaae forud, til at tænke rigtig, til, uden selv endnu ret at blive sig det bevidst, at gjøre sig Rede for sine Tanker; den optugter Tankerne, saa de maae gjøre sig frie for alt det Uklare, hvori de fra Begyndelsen ligge. Jeg troer, at man ogsaa i de lavere Skoler kan finde noget Tilsvarende: naar de smaae Børn lære at læse, — og dette er deres første svære Arbeide, — saa har dette ikke blot den Nytte, at de siden kunne bruge Bøger og deraf indsamle Kundskaber; men denne Øvelse, hvorved Opmærksomheden fæstes paa alle, indtil de mindste Bestanddele af Ordene, har tillige den umiddelbare Nytte, at derved Eftertanken vaagner. Jeg troer, Erfaringen skal stadfæste, at de

Børn, som læse rigtigst, nøiagtigst og tydeligst, i Reglen ogsaa ere bedst skikkede til at tænke sig om, naar man taler til dem, og at svare med Forstand. Hvad nu den blotte rene og klare Oplæsning er i de lavere Skoler, det skal Grammatiken være i vore Skoler; den skal være det første Kursus i den Tænkningenslære, hvori de Unge siden skulle føres dybere ind, naar de forlade Skolen og gaae til Universitetet. Det er vistnok kun Tanken, som herved vinder; Hjertet er her ikke med; og derfor hører der Mere og Andet til Skolen end Grammatik; men er ikke alene dette, at Tanken klares, en stor Vinding og uundværlig for dem, som siden skulle kunne gjøre sig selv og Andre Rede for, hvad de foretage sig? — Og naar man saa spørger, af hvilke Sprog man snarest kan vente, at de kunne yde denne Tjeneste, mon det da er de nyere Sprog, som ere i en stadig Udvikling og Væxt, hvor det dog ikke er let at faae Øie paa Former og Regler? maa det ikke snarere være de gamle Sprog, som nu vel ere de døde, men en Gang have levet, som have dannet sig paa levende Menneskers Tunge, og hvis Dannelselse er fuldendt. Jeg troer, at de, som ere inde i Sagen, ville indrømme, at de Forbilleder, som da maae kunne findes igjen i alle andre Sprog, maae søges i de to gamle Sprog, det ene med sin strenge, lovbundne Regelmæssighed, det andet med sin Rigdom, Fiinhed og Bøielighed i Former. — Men endnu fra en anden Side maa man kunne forstaae den Betydning, som de gamle Sprogs Studium har, endog i det ringe Omfang, hvori det kan drives i vore Skoler. Er det ikke saa, at, naar man vil lære en Mand ret at kjende, da maa man høre ham selv tale? Hvad de Gamle have været,

hvad deres Liv, som dog fylder saa betydningsfuld en Deel af Historien, hvad det har været og virket, det maae vi lære af deres Værker, af det, de have efterladt sig. Kunne vi naae hen til de Egne, hvor de have levet, see de Steder, som vare Vidne til deres store Bedrifter eller deres daglige Færd, hvor endnu Sporene heraf ere at finde, kunne vi see Levningerne af deres store Bygninger, see de uforlignelige Kunstværker, som de have frembragt, da er det jo, som om vi kom tilbage i den forgangne Tid og selv levede med i den; endog de Afbildninger af de gamle Mindesmærker, som bringes til os, kunne jo gjøre en mægtig Virkning og vække et før ukjendt Liv i os. Men det Bedste, som Aanden frembringer, det frembringer den ved Ordet; thi i Ordet ligger Aandens rette Magt. Det Bedste, som de Gamle have efterladt sig, og som er tilgjængeligt paa ethvert Sted og til enhver Tid, det er deres Skrifter, hvori de selv sige os, hvad de have tænkt og oplevet, hvad der er gaaet op for dem, og de have givet Skikkelse i Livet; her er det egentlig, vi komme til at leve med dem og kjende dem, som de ere i Sandhed. Meningen er ikke, at de Unge i Skolen skulle leve saaledes med de Gamle, leve sig saaledes ind i deres Liv, at de i deres egen Tid kun skulle savne eller søge paa ny at frembringe den svundne Herlighed; men de skulle her ligesom faae et aandeligt Bad, hvori de skulle styrkes til at leve et sundt og stærkt, frit og frisk Liv i deres egen Tid, som maa og skal være en ganske anden; og jeg mener, at alene den lange Tid, som adskiller dem fra de Gamle, maa fjerne Frygten for, at de skulde fanges i deres Lænker. Det maa være mig tilladt at anføre to mærkelige

Exempler som Vidnesbyrd om, at et grundigt Studium af de gamle Forfattere ikke gjør udygtig til at leve i Nutiden. Det ene er det Land, som har Ord for at staae forrest i Alt, hvad der hører til praktisk Dygtighed, England, hvis store Statsmænd og Folkeledere have faaet deres Dannelse i Skoler, hvor det klassiske Studium vel endog langt mere end hos os er det eneraadende. Det andet er den Keiser, som nu sidder paa Europas mægtigste Throne og har havt saa stor Indflydelse paa vore Dages Begivenheder, og som nylig har viist os, at hans første Lærer i Statskunst og Hærførerdygtighed var den romerske Cæsar.

Det er de lærde Skoler, jeg har talt om, hvis Sag jeg har stræbt at føre, saa vidt min Røst naaer, hos Alle, hos dem, som ere satte til at vaage over og arbejde i dem, men ogsaa hos dem, som staae udenfor og kun ved deres Tillid og Kjærlighed til dem skulle gjøre deres til, at de maae blive, hvad de skulle være. Det er de gamle Skoler; de have bestaaet igjennem Aarhundreder og bidraget Meget til, at det er kommet frem, som vi nu glæde os over. Der er i Tidernes Løb foregaaet ikke ringe Forandringer med disse Skoler, som det jo maatte være: det Gamle maa efterhaanden fornyes for at passe ind i de nye Tider. Jeg har allerede erindret om, at der er kommet Underviisningsgjenstande ind i disse Skoler, som man i den ældste Tid ikke kunde tænke paa; dette har igjen havt til Følge, at Noget af det Gamle maatte lukkes ud. Det gjælder kun om, at det Nye finder sin rette Plads, at den rette Orden bevares, saa at ikke den gamle Grundvold forstyrres. Ogsaa i en anden Henseende er der foregaaet

en Forandring i disse Skoler, — med Hensyn til den Maade, hvorpaa Underviisningen fremmes, den Aand, som raader herinde. Naar vi gaae tilbage i Tiden en hundrede Aar eller neppe saa meget, da maae vi sige, at den romerske Aand, den latinske Grammatiks ubønhørlige Strenghed gjorde sig gjældende endog i den Maade, hvorpaa de Unge bleve behandlede. Naar man den Gang ikke vidste Andet at sætte imod Feil i Grammatiken end Haandtag og Skjældsord, naar man satte Lektier for og afhørte dem, og overlod til de Unge selv at hjælpe sig igjennem, og naar saa disse igjen søgte at holde sig skadesløse ved Udskeielser af den vildeste Art, da kunne vi ikke Andet end glæde os over, at den Tid er forbi. »Frihed» er den nye Tids Løsen; det har ikke kunnet Andet end trænge ind ogsaa i Skolerne, ja der endog førend Friheden fik sin lovmæssige Skikkelse i Landet, der, hvor man havde med det at gjøre, som fra den ældste Tid blev kaldet «de frie Kunster». Der hører visselig Friheden hjemme, naar det kun forstaaes ret. At Alt gaaer frit, med Liv og Lyst, at Ingen tvinges til at lære Noget, men Alle gjerne ville lære, og at de hjælpes dertil, dette er, som det bør være. Men det maa dog ikke forstaaes saaledes, som om nu Alt maatte gaae af sig selv, lære sig selv, gydes ind i de Unge uden nogen Anstrengelse fra deres Side, som om Arbeidet i Skolen ikke mere skulde være et Arbeide. Paa den Maade kan Intet læres, tilegnes; men om ogsaa dette var muligt, saa kunde dog ikke det naaes, som i Skolen skal naaes. Thi det er ikke Kundskabernes Mængde, hvorpaa det kommer an; det er ikke altid dem, der glimre i Skolen, af hvem man siden faaer

meest Glæde. Det, hvorpaa det først og sidst kommer an, det er, at der i Skolen dannes dygtige Arbeidere, i hvor saa siden deres Plads skal blive; men hvorledes kan dette naaes, naar de ikke i Skolen lære at arbejde? De Unge i Skolen skulle ikke komme udenom Arbeidet, men ind i det; hertil skulle de hjælpes. Og hvorledes skeer det? det skeer derved, at de stadig mærke, at de ikke ere ene om Arbeidet, der ere Andre, Dygtigere end de, som arbejde med. Kan man tænke sig nogen glædeligere Tilstand i Skolen, end naar Alle derinde betragte hverandre, uden Hensyn til den store Afstand i Alder, Begavelse og Dygtighed, som Medarbeidere, og omgaaes hverandre paa denne Maade, med den Tillid, Villighed og Kjærlighed, som heraf følger? Den nye Tids Løsen er Frihed, Bevidstheden om og Glæden over, at man tør bevæge sig frit; den gamle Tids Løsen var Arbeide, Flid, streng Orden, samvittighedsfuld Benyttelse af Tid og Kræfter, Lydighed, Underdanighed; den Gang hed det «Tugt og Ære», disse to Ord maatte ikke skilles ad. Og maa ikke Alt dette være først, for at den rette Frihed kan komme? maae vi ikke ønske, at det Gamle og det Nye her ville slutte en kjærlig Pagt med hinanden? Af en Arbeider kræves, at han er tro; kunne vi ikke sige, at den gamle Tids Løsen var Troskab? og maa ikke Troskaben, selv i en kold og haard Skikkelse være os ærværdig? Friheden viser ud i Fremtiden, til det Nye, hvorpaa man haaber; Troskaben viser tilbage til det Gamle. Naar den Gamle træder ind, skulle de Unge reise sig; naar Troskaben nævnes, skulle vi Alle blotte vore Hoveder. Ja, gid Troskaben altid maa beholde sin gamle Ære i vor Skole, Troskaben hos Alle,

de Første og de Sidste! Først Troskaben hos Lærerne, — at de maae være troe, hver i Sit, troe Enhver imod det Fag, han har overtaget, saa han arbejder videre og vinder altid mere Dygtighed deri, men især tro imod den Lærestalt, hvorved han har faaet sin Plads, saa han ikke glemmer dens Fremgang og Ære over sin egen, tro imod de Unge, med hvem han skal arbeide, saa han ikke vælter Arbejdet over paa dem, som dog endnu kun kunne bære den mindste Deel, tro imod dem alle, ogsaa de svageste, fordi de ere betroede til ham og derfor bleve ham kjære, saa at ogsaa han en Gang kan sige, saa godt som Mennesker kunne sige det: Jeg mistede Ingen af dem, som bleve givne mig! — De Gamle maae gaae foran; da ville med Guds Hjælp de Unge følge efter. Ja, I Unge, som nu have begyndt, ikke blot et nyt Aar, men en ny Tid i Eders Skole! maa jeg ikke love det paa Eders Vegne, at ogsaa I ville være troe, troe imod den Skole, hvori I ere satte, saa I trolig ville benytte den Tid, da I ere her, og ikke glemme, hvor hastig den iler bort og kan da ikke faaes igjen, — at I ville være troe imod Eders Lærere, som arbeide for Eder, og hvem I dog ikke kunne undvære, — troe imod Eders Forældre, som sendte Eder herhen, hvis Glæde I skulle være, — og troe imod det Land, som har oprettet disse Skoler for Eder, for en Gang at faae Ære af Eder. Alle kunne ikke naae lige vidt; men Eet kunne I Alle naae, den Roes, at I vare troe, medens I vare her, tro i det Smaa, saa I nu ere værd at sættes over Mere. Saa skulle I ogsaa mærke, at det er intet Trælleviv at gaae i Skole; de fleste og største Byrder skulle Andre bære for Eder; der er i Grunden kun eet Aag, som kan

trykke Eder; det er den onde Samvittighed, naar den bebrejder Eder, at I ikke have gjort, hvad I skulde. Og derfor — der er endnu Een, — han, om hvem der er sagt til Eder, at han raader for Alt, for al Eders Lykke, at han vil være Eders rette Fader, naar I ville være hans Børn; ville I ikke ogsaa være troe imod ham?

Der er et Underviisningsfag, som jeg endnu ikke har nævnet; og lad det kun komme tilsidst! lad det beholde den stille, beskedne Plads, hvor det sidst bemærkes! Om Religionen, om Kristendommen hører hjemme i Skolen, det er et Spørgsmaal, hvorom der i den sidste Tid har været forhandlet meget. I de Skoler, hvor jeg meest har min Gang, der veed jeg, at man ikke vil undvære denne Deel af Underviisningen; og naar jeg modtages der med Kjærlighed, da er det, fordi man veed, hvad mit Embede paalægger mig fremfor Alt at bringe med mig. I de lærde Skoler har ogsaa en Gang Religionen havt den øverste Plads; saaledes er det ikke mere, og derover er der ikke Grund til at klage; den har dog endnu sin Plads her; og saaledes mener jeg, det bør blive. Dog, jeg tænker nu ikke nærmest paa Religionen, som man kan see den sidde paa Kathedret og Bænkene, men som den stille Aand, der kan fornemmes igjennem det Hele; jeg tænker ikke paa de faa spredte Timer, der blive anviste dens Lærer, hvori han kan tale særlig med de Unge om det, som ligger ham meest paa Hjertet; — jeg tænker snarere paa de daglige Morgentimer, naar Alle samles for at synge en Morgensang, førend de gaae til deres Arbeide. Dette er en gammel Skik, en Arv fra den gamle Tid, da Skolen og Kirken endnu hørte uadskillelig sammen, og Kirken

fik sit Sangerkor fra Skolen. Skulle vi ikke holde paa den gamle Skik? skulle vi ikke ønske, at den maa blive ved, men som Mere end en Skik, som et Vidnesbyrd om den Aand, der raader herinde? Thi Eet er fornødent; de mange Ting, som de Unge lære her, kunne gjøre dem dygtige til at leve paa Jorden; — men det evige Livs Aand er ikke deri.

Jeg gaaer nu over til Dagens egentlige Gjerning; thi det er Mere end det sædvanlige Aarskifte, som i Dag har samlet os. Den Mand, som i saa mange Aar har været denne Skoles Forstander, har nu afsluttet sin Gjerning. Til den har hans hele Liv været indviet. Den Aand, som aabenbarer sig i de Gamles Værker, deres Digterværker og Kunstværker, havde mægtig grebet ham, og har holdt ham fast til det Sidste; det var ham, som om hans Hjem var der, hvor de Gamle havde levet. Der maatte han hen; og det var hans bedste Glæde, naar han kunde føre Andre med sig derhen og aabne deres Øie for den gamle, evig unge Herlighed. Og dog er han ikke gaaet som en Fremmed igjennem sin egen Tid, uberørt af, hvad der har bevæget sig i den; der har han havt sine Venner og Medarbeidere; der har han havt dem, hvem han kunde betragte som sine Børn, sit Fædrelands Sønner. Thi Fædrelandet med Alt, hvad dets er, dets Skove og dets Blomster, men fremfor Alt det Folk, som lever og rører sig deri, har han omfattet med sit Hjertes hele Varme. Og Modersmaalet har han elsket og forstaaet at bruge. Af skriftlige Arbejder har han kun givet os Lidt; men eet er der, som her bør nævnes, et lille Skrift, hvori hans sjeldne Evne til at opfatte reent og klart og fremstille med Sandhed og

Ynde er bleven paaskjønnet af Alle. Mine Tilhørere vide, hvad det er, jeg mener; det er den Skildring, han har givet os af en af de ædleste og elskeligste Mænd, der have levet i vor Tid, hos hvem han fandt den samme eiendommelige Forening af det Gamle og det Nye, den græske Aand og den danske Aand, som i sin egen Sjæl. Saa længe der er Nogen, der kan forstaae Poul Møllers Glæde over Danmark, saa længe der er et ungdomsfreidigt Sind, der paa een Gang kan lytte til de Gamles Viisdomstale og sværme med Studenten paa Eventyr, skal Frederik Christian Olsens Navn ikke glemmes. Og det skal ikke glemmes her, hvor han har arbejdet i de mange Aar, ikke af os, for hvem hans elskelige, barnlig-aandrige Sjæl har udfoldet sig i det virkelige Livs Nærværelse. Hvad han har sagt, naar han Aar efter Aar stod paa dette Sted og tog Afsked med dem, som forlode Skolen, naar han advarede dem imod det, hvortil den Unge saa let henfalder, at drømme sig ind i en Fremtids Herlighed og glemme det Arbejde, uden hvilket den ikke naaes, — eller naar han bad dem med Arbejdet altid at forene Bønnen, bad dem, som en Fader kan bede sin nu myndige Søn, at tage det gamle Fadervor med, hvor de kom hen, — det skal ikke være glemt. Der har han sagt sit Farvel til os Alle; — og han har gjort det endnu en Gang. Da den store Vennekreds havde samlet sig om ham i Skoven, da den oplivende Dag var til Ende, og vi stode igjen med ham i den gamle Skolegaard i den stille Aften, medens de festlige Blus kastede deres Skjær under Træerne hen paa de gamle Bygninger, — da gik den Tid, han havde levet her, forbi hans Sjæl, og han talte af sit fulde

Hjerte om den Gjerning, som han nu forlod, om sin Kjærlighed til den og til dem, for hvem han havde arbeidet, om hvad han havde villet, ogsaa om det, han ikke havde formaaet, om de Hindringer, som en bevæget Tid, ikke blot i Landet, men ogsaa i Skolen, havde stillet i Veien for ham, som han ikke havde kunnet overvinde; da sluttede han med det Ønske, at der maatte komme En efter ham, hvem der maatte forundes Kraft og Ro og Lykke til at udføre, hvad han havde stræbt efter. Saaledes rækker det Gamle en venlig Haand ud imod det Nye. — Denne Anden er nu kommen og sidder her iblandt os. Han er ikke ny i den Gjerning, han her overtager; han har i mange Aar arbeidet i den paa forskjellige Steder og vundet sig et godt Navn; saaledes anbefalet kommer han til os. Han har allerede begyndt sit Arbeide her og ved sin aabne, ærlige Færd vundet Hjerterne for sig. Nu skal ogsaa jeg, som mit Embede fører det med sig, indføre ham her og anbefale ham til alle dem, med hvem han her skal arbeide, og til alle dem, hvem Skolens Vel ligger paa Hjertet; og jeg kan gjøre det med en særegen Glæde. Han er ikke en Fremmed for mig; jeg har kjendt ham for mange Aar siden, fra den Tid, da han selv sad som Dreng paa Skolebænken; og jeg har ikke glemt, hvorledes jeg den Gang saae ham, med det store, klære Øie saa tillidsfuldt fæstet paa dem, der vilde føre ham videre; jeg kan i denne Time ikke ønske ham bedre, end at han nu i sin egen Skole maa finde Mange, der ere, hvad han var den Gang. Siden den Tid har han gjennemgaaet en anden Skole, Livets alvorlige, Modgangens strenge Skole; men han er gaaet saaledes

igjennem, at han ikke har tilsat sin Ungdoms Kraft og Freidighed, men har vundet den igjen renere og stærkere, og velsigner den Haand, der har ført ham saa faderlig igjennem Alt og nu sat ham her. Saaledes anbefalet kommer han til os. Men for at det kan være vitterligt, at han paa lovlig Maade er beskikket til dette Embede, skal jeg nu oplæse det kongelige Brev, som han medbringer.

(Bestallingens Oplæsning.)

Derefter skal jeg opfordre Dem, Hr. Rektor! til at aflægge den Ed, som ved denne Leilighed kræves.

(Edsaflæggelsen.)

Efter saaledes at have modtaget det hellige Løfte, forkynder jeg nu i Medfør af mit Embede Dem, Hr. Hans Henrik Lefolii, at være en lovlig beskikket Rektor for Viborg Kathedralskole, og overdrager Dem dette Embede med alle dets Pligter og Rettigheder i Navn Gud Faders, Søns og Hellig Aands. Jeg veed, at De føler denne Times hele Ansvar; men jeg veed ogsaa, at De kjender Ham, til hvem De i Alt skal holde Dem, og veed, at han vil ikke svige. Han give Dem sin Naade, saa De maa blive en af de gode Huusholdere, der fremtage af deres Forraad baade Nyt og Gammelt og fordele Alt paa rette Tid og Sted! Han velsigne og bevare Dem og alt Deres, hvortil nu ogsaa hører denne Skole med alle Deres nuværende og tilkommende Medarbeidere, med den Børneflokk, som nu omgiver Dem, og dem, som herefter skulle komme til! Han give Dem Aar og Lykke og beleilige Tider til at fremme og en Gang at ende det, De nu har begyndt, Ham til Ære,

Dem selv og os Alle, Store og Smaae, og vort kjære Fædreland til Gavn og Glæde! Gud være med Dem!

Efter Biskoppens Tale afsang man følgende to Vers af Fr. Hammerik:

Vor Fader, du, hvis Guddomshaand
vor Vei og Vandring freder!
din milde, naaderige Haand
Alt godt for os bereder;
du kalder Born hen til din Favn,
velsigner dem i Jesu Navn
med Naade over Naade.

Ja, lad et Naadens Foraar her
udfolde ret sin Glæde,
saa knoppes maae de unge Træer,
saa spire maa det Spæde,
saa Ordets Sæd, som lægges ned,
til Hjertefred og Salighed
de tusind Fold maa bære!

Derefter udtalte den ny indsatte Rektor sig omtrent saaledes:

Ja, saa bringer jeg Dem da herved min Hilsen, mine Herrer og Damer, saa mange som der har samlet sig her for at være Vidne til den høitidelige Handling, hvorved jeg erklæres for indsat i det Embede, Hans Majestæt aller naadigst har betroet mig; jeg hilser Dem alle, danske Mænd og Kvinder! som den Mand, hvem det af Gud og Kongen er overdraget at røgte en stor og vigtig Gjerning iblandt Dem, saa sandt det er en stor og vigtig Ting, hvordan en stor Deel af Landets Ungdom, og det af dem, der ved Fødsel og Vilkaar nærmest ere stillede saaledes, at de kan komme til at virke i videre Kredse, — hvordan denne Ungdom opdrages til at tjene sin Gud og sin Konge, sit Land og

sit Folk. Det er ikke med let Sind, jeg træder frem for Dem og bringer Dem min Hilsen, saa vist som det heller ingenlunde er med let Sind, jeg tager fat paa min nye Gjerning. Og jeg kan vel tænke, det er heller ikke med let Sind, at De seer det Skifte gaae for sig, der i disse Dage foregaaer her, inden for denne Skoles Vægge. Det er Børnene, det gjælder. Og det føle vi jo alle, saa Mange som vor Herre har givet Børn, at de ere det Bedste og Herligste, vi have faaet i Livet; for dem vil vi helst leve, og for dem vil vi gjerne døe. Men med det Samme føle vi ogsaa, at det er et stort Ansvar, han derved har lagt paa os, et helligt Hverv, han har givet os. Saa mange som vi ere, der sætte vor bedste Glæde i at være Borgere i Guds Rige, i at være Guds Børn, saa mange føle vi det ogsaa som den alvorligste Opgave for vort Livs Idræt, at vi ved Guds Hjælp maae kunne føre vore Børn saaledes frem, at de blive hjemme der, hvor vi ere det. Og saa mange som vi ere, der ved vort Livs Gjerning og vor timelige Idræt søge af al vor Evne at fremme den danske Sag, saa mange gaae vi med al vor Kraft ud paa at give dem Sands og Hjerte for det Samme, som ligger vort Hjerte næst. Og saa de, der staae uden Børn i Livet, — ogsaa de sige jo, det er den opvoxende Slægt, det gjælder om at bjerge for Livet; Danmarks Ungdom er Danmarks Haab. Enhver, selv om hans Liv er nok saa verdslig vendt, selv om han ei engang har Hjerte for sit Fædrelands Sag, saa vil han dog ikke, at det, han arbejder for i Livet, skal standses ved hans Død; han tænker dog paa den Efterslægt, der skal tage fat der, hvor han selv kommer til at slippe. Saa Børnene, Ungdommens Op-

dragelse, det bliver en Ting, Alles Tanker komme til at sysle med. Og saaledes kommer Skolen og dens Gjerning til at være den Sag, der i det videste Omfang sætter Alles Tanker i Røre. Thi der har jo nok været en Tid, da Hjemmet selv ene var i Stand til at opfostre og opdrage Barnet, saa han derfra kunde gaae lige ud til sin egen Gjerning i Livet. Men de Tider, da Livets Veie vare saa faa i Tal, at Sønnen altid eller saa godt som altid kom til at gaae samme Vei, som hans Fader havde gaaet før ham, — de ere forbi for længe siden. Og alt som Livets Idrætter have sondret sig, alt som det er blevet mere og mere fornødent, at hver Mand har sin særlige Gjerning at gjøre forskjellig fra Andres, saa er det ogsaa blevet mere og mere nødvendigt, at de Unge maa faae en saadan Opdragelse, at det kan komme for en Dag, hvad der boer i hver Enkelt, hvad han er særlig oplagt til, særlig har Evne til. Saa snart Barnet nu har Kræfter dertil, maa dets Øie aabnes til at see i flere Retninger end den enkelte og særlige, hvori hans Hjem virker i Livet; og han maa ledes til at forsøge sine Kræfter paa Ting, der høre til forskjellige Livsvirksomheder, paa det at det maa vise sig, hvad Vei han nu er bedst skikket til at slaae ind paa. Dertil søger da Hjemmet de fornødne Kræfter udenfor sig selv. Og der er rigtignok mangt et Hjem, der gjør dette alt for tidlig. Det er en sørgelig og ynkelig Ting, saa ofte det viser sig, at Hjemmet alt for let og alt for rask gaaer til at overlade saa vigtig en Deel af sit Hverv som Gjerningen med Børnene til Fremmede. Jeg vil ikke her tale om, hvor meget Børnene i den spæde Alder overlades til Barnepigen, og hvilken Fare der er

derved. Men jeg vil pege hen paa, hvor tidlig man ofte hører Forældre klage over, at Børnene kjede sig i Hjemmet; de tænke ikke paa, at det er en Anke mod dem selv og det Hjem, de give deres Børn, at der er saa lidt Fylde, saa lidt Liv og Indhold i dem selv og dette Hjem. Og de overlade strax til Andre at fylde Tiden og Sindet ud for Børnene; de søge enten en Lærer eller Lærerinde til dem i Hjemmet, og de gaae da derved ofte efter de ynkeligste Hensyn; eller de sende dem ud af Hjemmet, hen i en Skole. Men saa meget vi maa glæde os over den Udvikling, der har fjernet alt Kastevæsen og Alt, hvad der som dette med større eller mindre Nødvendighed tvinger Barnet ind i Faderens Virksomhed uden Hensyn til dets særlige Evner, saa sørgeligt er det, naar Hjemmet ikke har Aand og Liv nok til at paavirke Barnet paa en kraftig Maade, saa det bliver kjendeligt paa det, hvad Rod det er skuøt af, eller giver det Andres Ledelse i Vold, førend der kan være Tale om, at det skulde have faaet et kraftigt og levende Indtryk af en vis Aand i Hjemmet; en stærk Aand, en kraftig Villie faaer Barnet kun eller dog bedst og sikkrest ved at leve og røre sig under en stærk og kraftig Aand i Hjemmet. Og blev det almindelig Skik og Sæd hos et Folk, at Hjemmet saa snart som mulig opgav den umiddelbare Omsorg for Barnets aandelige Væxt, blot lod sig nøie med at give Penge til Andre, der saa skulde gjøre Urtegaardsmandens Gjerning ved den unge Spire, og sendte Børnene ud til en saakaldt Opdragelsesanstalt eller noget Saadant, saa maatte vi vistnok ogsaa slippe Haabet om, at dette Folk havde lang Tid tilbage at leve et frit og selvstændigt Liv i.

Men alligevel — den Tid kommer dog, tidlig eller silde, da Hjemmet maa søge fremmed Hjælp til denne Gjerning. Da er det kun de Færreste, der ere stillede saaledes i Livet, at de i Hjemmet selv kan samle alle de Kræfter, de behøve til Hjælp ved Børnenes Opdragelse. Det langt overveiende Fleertal maa tye til Skolen. Og vi maae vel sige, det er godt saaledes. Skolen river ikke Barnet heelt bort fra Hjemmet; dette beholder endnu sin Indflydelse over det til at styrke dets Villie, vække og nære dets Følelse og fremme den aandelige Væxt hos det, som det selv har grundlagt. Men Barnet kommer i Skolen under Forhold, hvor det kan vise sig i Besiddelse af Kræfter og Anlæg, som Hjemmet langt vanskeligere eller maaskee slet ikke havde kunnet bringe til at aabenbare sig; og fremfor Alt, Barnet kommer der ind i et rigt og mangfoldigt Samliv med Jevnaldrende, og i et saadant ligger et af de bedste Midler for Opdragelsen og Udviklingen af hele det aandelige Liv.

Men hvad bliver da nu egentlig Skolens Gjerning? Hvad søger man i den, og hvad kan den give? Det Spørgsmaal trænger sig ind paa Enhver, der blot vil tænke lidt over Livet og dets Forhold. Og i Almindelighed kommer man meget nemt til Svaret. I Skolen skal Barnet samle Kundskaber, lyder det; der skal det lære noget Nyttigt. Thi, siger saa mangan alvorlig Fader, den, der lader sine Børn lære noget Nyttigt, han efterlader dem et kosteligere Arvegods, end om de efter ham gik ind til Guld og grønne Skove. Og «Kundskab er Magt», siger den alvorlige Mand, der med varm Iver sysler med og virker for sine Medborgeres Oplysning.

Men er da Magten saa stort et Gode? vil vel mangan en Mand spørge, som ogsaa tager det alvorlig med Livet. Og der kunde vel være adskillige Tvivlsmaal at rydde til Side, før man svarer et afgjort Ja paa dette Spørgsmaal. Men lad nu disse Tvivl hvile. Lad os kun sige ja, det er godt, naar et Menneske faaer Magt; det er priseligt, at en Mand øger og bruger de Kræfter, vor Herre har givet ham, bruger dem med Iver, og i saa vidt et Omfang som mulig efterlader sig Minderne om sit Liv og dets Gjerning; vi veed jo og, at en Mand godt kan være stor og mægtig i denne Verden og dog i Ydmyghed være lille over for vor Herre. Men er det nu virkelig Kundskaberne, der hjælpe en Mand til en saadan Magt? Er det da en uhørt Ting, at en Mand, der er rig paa Kundskaber, lever et Liv, hvorved han slet ikke virker paa eller for den Verden, han lever i, men slutter sig inde inden for sine egne fire Vægge og stadig søger og vinder flere og saa igjen flere Kundskaber, uden at disse nogensinde eller nogensteds bære Frugt for Livet eller gavne hans Medmennesker? Kan ikke en Mand ruge over sine Kundskaber med lige saa ængstelig en Paaholdenhed, som den Gjerrige over sit Guld? Jo. Vikanikke Andet end sige, der skal Mere til end Kundskaberne alene, for at en Mand skal blive mægtig i Verden. Der maa Villie til, en kraftig og alvorlig Villie til at virke i Livet; den stærke Villie virker jo mangan en Gang mere uden Kundskaber, end den kundskabsrige Aand uden Villie. Og skal saa Kundskaberne og den stærke Villie virke det, der er godt og glædeligt, saa maa der endog endnu Mere til. Øiet maa være aabent til at skjelne mellem det, der er godt, og det, der er

ondt; Følelsen maa være vakt for det, der er godt og glædeligt, og den maa være stærk og levende; Hjertet maa være varmt.

Altsaa maae vi vel sige, en Fader har dog ikke gjort Alt, ikke gjort Nok for sit Barn, fordi han har ladet ham lære noget Nyttigt. Nei, siger man og er villig nok til at indrømme Rigtigheden heraf; nei, Kundskaben alene er naturligviis ikke nok; men vi tale jo her om Skolen og, hvad den skal gjøre; og der sender jeg mit Barn hen, for at han skal lære Noget, for at han skal samle Kundskaber; der skal han undervises og oplæres; med Villiens Styrkelse og Hjertets Opvækkelse er det en anden Sag, det hører Opdragelsen til, og den skal jeg nok selv sørge for. Ja, her staae vi ved den Skilsmisse, der saa ofte gjøres mellem Hjemmets og Skolens Hverv og Værk; Oplærelsen vil man lægge over paa Skolen, Opdragelsen vil man forbeholde Hjemmet; med andre Ord: Hovedet, Forstandens Udvikling skal Skolen sørge for; Hjertets Pleie og Væxt, Følelsens og Villiens Vækkelse og Ledelse skal Hjemmet tage paa sig. Men dette er en falsk og ørkesløs Sondring. Et Menneske lader sig ikke saaledes sønderlemme i Hoved og Hjerte, saa at den, der vil virke paa og for det ene, skulde kunne lade det andet staae uændset og urørt. Det er jo ogsaa strax klart, at Hjemmet i mange Maader virker for Forstandens Udvikling og Hovedets Oplysning; det er ikke blot saa, at de første Begreber og Forestillinger hos Barnet vækkes i Hjemmet og der efterhaanden klare sig ud til større og større Skarphed; ogsaa under den senere Fremvæxt er det der, det henter Meget af sin aandelige Eiendom, som ligefrem hører

inden for Kundskabernes Kreds; og hele Udviklingstiden igjennem virker Hjemmet paa mange Maader til at give den Unge det Syn, han faaer for Meget af det, han lærer. Saa Oplærelsens Værk kan ikke unddrages Hjemmet. Og lige saa lidt kan Opdragelsens Værk unddrages Skolen, saa sandt det nærmest er Følelsens Varme og Styrke, Villiens Alvor og Kraft, der er Opdragelsens Maal og Med. Skolen kommer af sig selv til at virke opdragende, selv uden at den med Bevidsthed og frit Forsæt gaaer ud derpaa. Den Maade, hvorpaa den øver sin Idræt, virker nødvendigviis hos Barnet enten Kjærlighed til den Gjerning, den paalægger ham at gjøre, saa han gjør den med Glæde og Lyst, eller Uvillie imod den, saa han gjør den trevent og med Ulyst; og det har saare meget at sige for et Menneskes Stilling til sin Gjerning hele Livet igjennem, om han fra først af er bleven vant til at gjøre det, der kræves af ham, med Lyst og Glæde eller med Ulyst og Misnøie. Det ligger i hver enkelt Lærers Haand, om han for sit Fags Vedkommende vil bringe Barnet til at arbeide deri enten paa den ene eller paa den anden Maade. Det er en af de Maader, hvorpaa han kommer til at virke opdragende paa Barnet, maaskee den aller vigtigste og dybest indgribende. Det maa enhver Lærer vide, at han af sig selv kommer til at virke opdragende paa Barnet, ikke blot ved det Exempel, han giver det, og den Maade, han behandler det paa, men ogsaa og væsentlig i et langt videre Maal, med en langt alvorligere og mere blivende Virkning, — kommer til at virke paa de Unge enten oplysende eller forstyrrende, formørkende, ikke blot i disse Ords almindelige Forstand, saa det bliver ham, der gjør det

lyst og klart eller taaget og mørkt i Barnets Hoved; nei, ved den Virkning, hans Færd har paa Barnets Hjerte og Villie, kommer han i Ordets alvorligste og dybeste Forstand af sig selv til at virke i Lysets og Livets eller i Dødens og Mørkets Tjeneste, saa sandt der kun kan være Tale om Liv og Lys, hvor der er Kjærlighed og Glæde; derefter maa han rette sin Færd og sin Gjerning; gaaer han ikke ligefrem ud paa, at han ved sit Ord og sin Færd kan tænde Lys, vække Kjærlighed, virke Lyst, skabe Glæde, saa kommer han af sig selv til at slukke det Lys, der alt er, vække Uvillie, virke Ulyst, skabe Modstand, selv hvor der ellers slet ingen vilde været; gaaer han ikke ud paa at virke for Livet, saa kommer han til at virke for Døden.

Skolen maa altsaa see, at den er Opdrager; derfor maa den indrette sin Gjerning saaledes, at den kan blive en god Opdrager, en Opdrager til det Gode. Den maa have sin Opdragelses Maal skarpt og klart for Øie; den maa lade sin Virksomhed lede deraf; derefter maa den ogsaa vælge de Arter af Kundskaber, den vil føre Børnene til. Kommer den end kun i ringe Omfang til at lære Børnene Noget, de umiddelbart faae Brug for i deres følgende Liv, saa maa den dog vælge saadanne Gjenstande for sin Underviisning, som ikke blot fylde Hukkommelsen eller berige Forstanden med Kundskaber, men som udvikle og klare Tanken og fremme Evnen til at tænke, og fremfor Alt saadanne, hvis Indhold af sig selv vække hos Barnet Glæden ved Kjendskabet dertil, tænde Ild i Hjertet og Glød i Barmen og netop derved styrke og hærde Villien. Den vil derved saa komme til helst at søge sit Stof i de Kredse, der ligge Barnet

nærmest; der vækkes Kjærligheden og Glæden lettest og bedst; der fremmes Anskuelsen og Opfattelsen sikrest og klarest; og deraf kommer den bedste Frugt for Livet.

Men i Virkeligheden staaer Skolen kun sjelden saaledes, at den frit kan vælge sine Fag. I den givne historiske Udvikling og i hver enkelt Tids Krav til Dannelsen ligger der Love, som den for en stor Deel maa bøie sig for; i det Mindste kan den kun lempelig og med Varsomhed arbeide sig frem til en saadan Magt over Tiden og dens Krav, at den tilnærmelsesviis kunde siges at være Lederen derfor.

Men Eet er der dog, Skolen kan; Eet, den under alle Omstændigheder er Herre over. Faaer den end givet udenfra de Fag, den skal undervise Børnene i, saa raader den dog selv for at indrette sin Underviisning i de enkelte Fag saaledes, at den kommer til at opdrage Børnene til det, som godt er. Den kan først og fremmest lære dem at arbeide, føre dem til at kunne det ved selv at arbeide med dem, hvad der jo rigtignok kræver langt mere Møie og Besvær af Læreren end blot at sætte for: derfra og dertil, og saa blot føie til: lær saa det til i Morgen. Men Læreren maa ikke skye Møie og Besvær; han maa huske, at i dette Stykke er han Børnenes Tjener. Og den kan dernæst føre Arbeidet og dets Krav saaledes frem for Børnene, at det bliver dem til Glæde; sandelig, tog et Barn ikke andet Udbytte med sig fra sin Skolegang, end at han altid var stillet saaledes over for Livets Krav paa Arbeide, at han fandt sin Glæde deri, saa havde han dog vel høstet den bedste Frugt deraf, han kunde høste. Den

kan overalt og alle Vegne bruge det strenge Lovbud og saaledes gjøre Sit til, at Børnene hele deres Liv igjennem blive Pligtens Trælle, kun nødig og tvungent bøie deres Nakke under dens Aag. Men den kan ogsaa, og — ja, man skulde troe, det maatte Alle sande med mig — den maa langt hellere, den skal først og fremmest mindes det gamle Ord: det er Lysten, der driver Værket, — og gjøre Sit til, at Barnet kan komme til ikke blot at arbeide med Lyst men kun at arbeide af Lyst. Jeg har jo alt talt Noget om, hvad der kan gjøre Barnet glad ved dets Arbeide til Skolen. Jeg vil her pege paa een Vei, Skolen altid har aaben for sig til at give Barnet Glæde af Arbeidet, hvilket som helst Fag det saa end er, den skal føre ham ind i. Der er en Erkjendelses Tilfredsstillelse, en Glæde, der netop har sin Rod og Kilde i Følelsen af, at Evnerne udvikles, Kræfterne øges og styrkes; denne Glæde kan Skolen hjælpe Barnet til alle Vegne, selv hvor Fagets Indhold ikke af sig selv vækker Glæden. Den maa følge det Vink, Barnet selv giver om, hvad det er, der giver det en Tilfredsstillelse ved at vinde nye Kundskaber. Saa snart Barnets Aand blot er naaet noget frem i Udvikling, lyder der strax fra dets Læber, hver Gang det seer noget Nyt, Spørgsmaalet om, hvad det bruges til. Dette Spørgsmaal skal Skolen først og fremmest svare paa ved sin Underviisning. Føler Barnet selv, at det har Gavn af det, det lærer, saa underkaster det sig villig det Besvær, der er ved at lære, og arbeider ikke blot med Lyst men af Lyst. Men Skolen arbeider ikke hen til dette Maal, naar den ved sin Underviisning blot søger at indprente de døde Kundskaber, naar den gjør Historien til en blot Opremsning

af Navne og Aarstal, Naturhistorien til en blot Viden om Navne og Skjelnemærker, Sprogundervisningen til et blot Kjendskab til Ord og Former. Ved Historien maa den lade Barnet see Menneskelivet selv, som det har formet sig under forskjellige Forhold, saa det kommer til at see Aandens Udvikling og Gjerning, hvorved Livet er ført til den Skikkelse, det nu har. Igjennem Naturhistorien maa den deels vise Barnet Livet i alle dets forskjellige Skikkelser; deels lære ham at see og skjelne, deels føre ham til at beundre og elske den Viisdom og Kjærlighed, den Gud, der er Naturens Skaber. Den maa vise ham Sgroget som Tankens Udtryk, hvordan den samme Tanke paa forskjellig Maade gjør sig fattelig gjennem de forskjellige Sprogs Ord og Former, og derved føre ham til Oplysning om Tanken selv, dens Liv og Gang. Og saaledes med alle de Fag, Skolen har at gjøre med. Derved skaffer den Barnet en Tilfredsstillelse ved de Kundskaber, den hjælper det til at vinde; derved virker den ved sin Underviisning opdragende og dannende paa det hele Menneske.

Det er kun faa og spredte Træk, hvorved jeg i et løst og let Omrids har kunnet pege paa, hvordan Skolen virker opdragende; men jeg troer, det er nok til at vise, hvad jeg forstaaer ved dette Udtryk. Siges det i ubestemt Almindelighed, at Skolen skal opdrage, eggese Mange og nærmest Hjemmet selv let til at gjenmæle derimod, som vilde Skolen tage til sig, hvad Hjemmet agter for sit Værk, fratage Hjemmet, hvad dets er. Men saadan Indsigelse vil ikke lade sig høre, naar det ret klares, hvad det vil sige, at Skolen opdrager. Tvertimod, da vil Hjemmet optage det lige paa den modsatte

Maade. Det rette Forhold mellem Hjemmet og Skolen kan kun være tilstæde, naar Skolen i Alvor, i Aand og Sandhed virker opdragende. Kun da kan Skolen indgyde Forældrene Tillid, saa de med Rolighed lægge en Deel af deres Børns Opdragelse i dens Haand, og Agtelse, saa de villig bøie sig for den og dens Krav, selv om dette ikke altid kan virke paa dem med Overbeviisningens Kraft; og derved kommer Hjemmet til at støtte Skolen, saa det ikke modarbejder den ved smaalig Kritik og ængstelig Væren paa Post over for den, men villig lader den raade for Arbeidets Maal og Væsen og fremmer dens Værk. Derved blive Hjemmet og Skolen hinandens Medhjælpere, de faae ikke hver sin særlige Opgave, de mødes i Kjærlighed til Barnet og i den alvorlige Villie til at fremme dets Tarv baade aandelig og legemlig, baade for Tid og Evighed. Og saa føres Barnet selv til Kjærlighed, til ikke blot at elske Hjemmet men ogsaa Skolen og det Værk, de begge i Ening virke for hos det, og til selv at ville fremme dette Værk. Thi at elske og ville læres kun ved at leve under Kjærlighedens Indvirkning og under den faste Villies Ledelse.

Men hvorledes fastsættes da nærmere den fælles Opgave baade for Hjemmet og for Skolen? Hvad er det, hvortil de begge ville opdrage Barnet? Mennesket er født i sit Fædreland, det kristne Menneske er gjenfødt af Guds Naade til at være hans Barn. Det bliver den kristelige Opdragelses Maal og Med at vække Børnenes Kjærlighed til deres jordiske Moder og deres himmelske Fader. Men Kristendom er ikke Kundskab men Kraft. Saa nødvendig Kristendoms Kundskab end

er, saa er det dog ikke ved Kundskaben, dens Lys tændes, men ved Hjertets Ild, ved Kjærlighedens Kraft. «Giv mig dit Hjerte!» siger Gud. Det er med Hjertets Følelser, vi gribe ham, vor Villie, der skal høre ham til. Jo mere Opdrageren styrker Barnets Villie og varmer dets Hjerte, des bedre leder han det til at tjene Gud. Jo stærkere Villien er, jo varmere Hjertet, des bedre kan Gud bruge dem begge, selv om det, Villien vil, fra første Færd af ikke er det, Gud vil, selv om det, Hjertet brænder for, fra først af ikke er Guds Ære; han kan bøie den stærkeste Villie og saa bruge den, vende det varmeste Hjerte hen mod sig og bruge dets Glød til at fremme sin Sag. Men hvad han slet ikke kan bruge, det er Søvn og Dvaskhed, Villieløshed og ligegyldig Sløvhed.

Men er Gud vor Fader, saa er Danmark vor Moder. Det er den danske Jord, den Urt er groet i, som Forældre og Lærere sættes til at pleie og opelske med Urtegaardsmandens Omhu og Kjærlighed; og Urten trives bedst, trives kun godt i den Jord, den er groet op af, den Luft, den er skudt frem i. Som Barnet af sig selv elsker Fader og Moder, saa kommer og ethvert Menneske af sig selv til at elske Fædreland og Modersmaal. Ja, hvor Livet faaer Lov til at gaae sin egen naturlige Gang, der kommer Fædrelandskjærligheden af sig selv, selv om den ikke bliver sig bevidst, før ydre Forhold bringe den dertil. Og det er kun, hvor Livet forkvakles og forkunstles ved falske Indbildninger og forskruede Forestillinger om Dannelsen, at det Fremmede og Udenlandske sættes over det Hjemlige og Fædrelandske. Vel er det en Selvfølge, at det danske Barn ikke kan føres

frem alene igjennem det, der hører Danmark til; men han maa see Livet i Danmark knyttet til og for en Deel grundet paa det almindelige Liv i Menneskeheden. Men ved Siden heraf staaer der et Forhold, som maaskee ikke er let at forklare; dog er det vist og sandt, og det skal enhver omhyggelig og aarvaagen dansk Børneopdrager nok selv komme til at sande, at det danske Barn langt lettere fatter og klarer for sin Anskuelse danske Forhold, selv om de ligge nok saa langt borte fra ham i Tiden, langt lettere, siger jeg, end hvad der tilhører fremmede Folkeslag; og selv disses Forhold og Skjæbner faaer han kun da et klart Syn for, naar de sættes ved Siden af hans egne hjemlige Forhold og lignedes sammen dermed. Og er dette end maaskee ikke let at forklare for Forstanden, saa er det dog vel lettere at føle med Hjertet, at det maa være saa. Saa ogsaa her viser Hjertet og dets Kjærlighed sin Ret til at tale med og tages paa Raad med i Skolens Sager. Saa er det da godt og gavnligt, at det kommer til sin Ret i vore Skoler. Kun den har lært, hvad et Menneske skal lære, der har lært at elske af Hjertet og i Sandhed; og hvad skulde vel et Menneske først og nærmest komme til at elske, andet end det, der er ham nærmest. Kun den duer til at byde og faae Magt i Verden, der har lært at lyde og tjene; og hvad skulde vel et Menneske lyde og tjene først, andet end det Huus, han er kommen til Verden i, det Land, han er født og baaren af. Og kun den, der kan tjene sit Fædreland trofast og ærlig, kun han veed, hvad Trofasthed og Ærlighed er, og kan virke derefter i sit Liv. Den, der ikke er en trofast Borger i sit jordiske Fædreland, han bliver aldrig en god Borger i sit himmelske

Fædreland, i Guds Rige. Saa det bliver den danske Opdragers Maal og Opgave at føre Barnet til at elske og tjene sit danske Fædreland; og idet Skolen giver Barnet Kundskaberne, skal den med det Samme give ham Villien til at bruge dem i Guds og Fædrelandets Tjeneste.

Hvad jeg her har sat som Skolens Opgave, det er den fælles Opgave for alle Skoler, baade lærde og Real-skoler, Borger- og Almueskoler; det er blot Omfanget af den Uddannelse, Skolen fører Barnet til, der bliver forskjelligt efter de forskjellige Evner og Kræfter, Barnet har, og efter de forskjellige Forhold, det er stillet under i Livet. Men jo videre Omfang den Dannelse har, som Skolen skal føre Barnet til, desto flere Kræfter maa der sættes i Virksomhed for at føre til det, der er Skolens Maal; desto nødvendigere bliver det ogsaa, at alle disse forskjellige Kræfter, hvis Indvirkning Barnet undergives, maae komme til at arbejde i samme Aand, at Barnets Kraft ikke skal spredes og svækkes isteden for at samles og styrkes; desto nødvendigere bliver det, at det maa være den samme Kjærlighedens og Alvorens, Sandhedens og Kraftens Aand, der lever i dem alle; desto større bliver Arbeidet og Ansvarret for den, der sættes til at lede og samle de forskjellige Kræfter; desto større Fordringen og Kravet paa, at der med Overbeviisnings Kraft, Sandhedens og Kjærlighedens Styrke peges paa Maalet og vises paa Veien, saa det bliver een Aand, der tager de mange forskjellige Kræfter i sin Tjeneste, fører og driver dem mod det samme Maal. Og Arbeidet bliver kun saa meget desto sværere derved, at det aldrig maa glemmes, at et Menneske aldrig

ustraffet kan gøres til et blindt Redskab i en Andens Haand; intet Menneske kan virke godt og gavnlig, naar han ikke virker frit, som den Aand driver ham, der lever i ham.

Saaledes har jeg nu skildret for Dem, danske Mænd og Kvinder! den Gjerning, jeg er kaldet til at røgte iblandt Dem, saaledes som jeg seer den; skildret den for Dem i Træk, der vel kun ere faae og løse men, som jeg haaber, dog skarpe og sikkre nok til at vise Dem, hvilket Syn jeg selv har for den. Til at røgte den vilde jeg gjerne bede Dem alle, saa Mange som her have samlet sig, og som jeg vel tør troe, alle have Hjerter for Gjerningen, de Fleste vel endog deres Blod i den, — til at røgte den vilde jeg gjerne bede Dem byde mig velkommen. Og der vil vel og være mangen En iblandt Dem, der vil gjøre det i Fortrøstning til, at hvor Øiet er aabent for Maalets Storhed, og Arbeidet dog gribes, der vil ogsaa Villien være tilstede til at gjøre Gjerningen og skride frem mod Maalet; og den gode Villie har Guds Velsignelse. Men Mangen vil vel hellere tøve med Velkomsthilsenen og først see min Færd, om ogsaa Gjerningen svarer til Ordene. Nu, saa gjemme han da sin Velkomsthilsen, hver som mener, han maa have Syn for Sagn, før han kan bringe den af Hjertet! Men Eet er der, som De kan gjøre, og som Enhver af Dem maa gjøre, saa Mange som for Alvor og af Hjertet ønske Barnet ført frem til et sundt og kraftigt Liv som Mand i Danmarks Rige og som Borgér i Guds Rige; og det vil jeg bede Dem gjøre. Saa Mange iblandt Dem, som have for Skik at tye med Deres Hjertes Bøn og Trang til ham, der giver baade at ville og at udrette, saa

Mange siger jeg det til: Beder ham lægge sin Kraft i min Villie, sin Velsignelse til min Gjerning, at den maa blive røgtet i hans og vort Fædrelands Tjeneste, til Fremme for hans Rige og til Gavn og Tarv for vort Fædreland. Ham tyer jeg selv til med denne Bøn; og jeg gjør det med dobbelt Fortrøstning, naar jeg tør troe, der er ikke Faa, der bede den med mig og for mig. Han har Øret aabent for hver alvorlig Bøn. Han har hidtil ført mig saa vidunderlig kjærlig mit Liv igjennem, i trange som i gode Tider; han har hjulpet mig med sin Kraft og sin Velsignelse i den Gjerning, han hidtil har givet mig at gjøre. Hans Hjælp stoler jeg trygt paa, skal blive mig til Deel herefter. Saa er det end ikke med let Sind, jeg tager fat paa Gjerningen, saa gjør jeg det dog vel til Mode og med godt Haab, med Glæde og Freidighed. Jeg vil ikke være ene om at gjøre den, han vil hjælpe mig, han er stærk i den Svage. Hans er Æren i Evighed.

Endelig sluttedes Festen med følgende Sang af N. F. S. Grundtvig:

Hvad Solskin er for det sorte Muld,
 er sand Oplysning for Muldets Frende;
 langt mere værd end det røde Guld
 det er sin Gud og sig selv at kjende.
 Trods Mørkets Harme
 i Straalearme
 af Lys og Varme
 er Lykken klar.

Som Solen skinner i Foraarstid,
 og som den varmer i Sommerdage,
 al sand Oplysning er mild og blid,
 saa den vort Hjerte maa vel behage.
 Trods Mørkets Harme
 i Straalearme

af Lys og Varme
er Hjertens Fryd.

Som Urter blomstre, og Kornet groer
i varme Dage og lyse Nætter,
saa Livsoplysning i høie Nord
vor Ungdom Blomster og Frugt forjætter.
Trods Mørkets Harme
i Straalearme
af Lys og Varme
er Frugtbarhed.

Som Fuglesangen i grønne Lund,
der liflig klinger i Vaar og Sommer,
vort Modersmaal i vor Ungdoms Mund
skal liflig klinge, naar Lyset kommer.
Trods Mørkets Harme
i Straalearme
af Lys og Varme
er Røsten klar.

Oprind da herlig til Fugletrøst,
Oplysnings Sol med din Morgenrode!
Syng, Ungdomsfugl, af dit fulde Bryst!
thi Modersmaalet har Toner søde.
Trods Mørkets Harme
i Straalearme
af Lys og Varme
er Dansken sød.

Vor Herre vidner, at Lys er godt;
som Sandhed elskes, saa Lyset yndes;
og med vor Herre, som leer ad Spot.
skal Værket lykkes, som her begyndes.
I Gyldenarme
skal Lys og Varme
med Straalearme
for Styret staa.

Eftermiddagen tilbragte jeg i Selskab med Skolen
og dens Lærere i Rindsholm Skov, hvor vi «sagde
Farvel til Skoven».

2. Afgangsprøven.

Ved Skrivelse fra Ministeriet af 6te Juni 1866 underrettedes Rektor om, at den skriftlige Deel af Afgangsprøven vilde være at afholde Lørdagen den 23de Juni samt den paafølgende Mandag og Tirsdag; og ved samme Skrivelse meldtes det, at da Underviisningsinspektøren ikke vilde faae Leilighed til selv at overvære de mundtlige Prøver, saa overlodes det Rektor overeensstemmende med de gjældende Regler at anordne det Fornødne med Hensyn til sammes Fastsættelse og Afholdelse.

Til Prøvens 2den Deel indstillede sig 6 Disciple, som alle havde bestaaet dens 1ste Deel i Aaret 1864, nemlig:

1. **Ring**, Carl Viggo, Søn af Justitsraad, Amtsforvalter Ring i Viborg, født i Kjøbenhavn d. 1ste Juli 1847, optagen som ikke studerende i 4de Kl. d. 23de August 1861, efter Aarsprøven 1862 opflyttet som studerende i 5te Kl.

2. **Øllgaard**, Nicolai Esmark, Søn af Sognepræst Øllgaard i Stiftsbjergby og Mørke paa Sælland, født i Vinkel ved Viborg d. 22de November 1848, optagen i 4de Kl. d. 23de August 1861.

3. **Meyer**, Sophus Julius Christian, Søn af Oberst Meyer ved Ingeniørerne, født i Veile d. 27de September 1846, optagen i 3die Kl. d. 30te April 1859.

4. **Junge**, Hans Peter Adolph, Søn af Sognepræst Junge til Vammen, Bigum og Lindum Menigheder,

født i Lidø d. 9de August 1845, optagen i 4de Kl. d. 23de August 1861.

5. **Laub**, Ditlev Christian Ernst, Søn af Biskop Laub i Viborg, født i Haagerup Præstegaard paa Fyn d. 11te Juni 1847, optagen i 1ste Kl. d. 23de August 1856.

6. **Lund**, Hans Peter Egede, Søn af theol. Kand. Lund, Eier af Lundholm i Salling, født d. 2den Mai 1847, optagen i 1ste Kl. d. 23de Aug. 1856.

I Censuren over de mundtlige Prøver deeltog med Lærerne Dhrr. Stiftsprovst Welding i Religion og Hebraisk og Lieutenant Krag i Naturlære.

Prøvens Udfald i Forbindelse med Udfaldet af den tidligere 1ste Afdeling sees af den tilføiede Oversigt.

3. Underviisningen.

Med Undtagelse af det ovenfor omtalte Rektorskifte er der ikke foregaaet nogen Forandring i Lærerbesætningen. Hver enkelt Lærers Deel i Arbeidet vil sees af følgende Oversigt:

Rektor Lefolii: Dansk i 1ste Kl. og Latin i 7de Kl.	i alt 15 Timer.
Overlærer Prof. Wesenberg: Latin i 6te og Græsk i 6te — 4de Kl.	— 24 —
Overl. Wolle: Dansk i 7de — 3die og Tydsk i 6te — 3die Kl.	— 19 —

Udfaldet af Afgangspr. for Dimittenderne fra Viborg Kathedralskole 1866.

Dimittendernes Navne.	Første Afdeling.				Anden Afdeling.								Hoved- charakteer.	Hebraisk.	
	Tydk.	Fransk.	Geograf.	Naturhistorie.	Udarbejdelse i Modersmaal.	Latin, skriftl.	Latin, mundtl.	Græsk.	Religion.	Historie.	Naturlære.	Arithmetik.			Geometri.
Ring, C. V.	mg.	mg.	g.	g.	mg.	g.	mg.	mg.	mg.	mg.	g.	mg.	ug.	Første Char.	tg.
Øllgaard, N. E.	mg.	mg.	mg.	mg.	mg.	mg.	mg.	mg.	g.	ug.	g.	mg.	mg.	Første Char.	tg.
Meyer, S. J. Chr.	mg.	mg.	ug.	ug.	mg.	tg.	g.	mdl.	mg.	mg.	ug.	ug.	ug.	Anden Char.	—
Junge, H. P. A.	mg.	mg.	mg.	mg.	g.	tg.	g.	g.	mg.	mg.	g.	g.	mg.	Anden Char.	tg.
Laub, D. Chr. E.	g.	mg.	ug.	mg.	g.	tg.	g.	mdl.	mg.	g.	g.	g.	g.	Anden Char.	g.
Lund, H. P. E.	mg.	g.	mg.	mg.	mg.	g.	mg.	mg.	ug.	ug.	g.	mg.	mg.	Første Char.	—

Overl. Bahnson: Religion i alle Kl., Historie i 2den og 1ste og Hebraisk i 7de Kl.....	i alt 24	Timer.
Adj. Dohn: Matematik i 7de — 3die Kl. og med Realeleverne, Regning og geometrisk Tegning i 3die Kl., Naturlære i 7de Kl. og med Realeleverne.....	— 35	—
Adj. Greibe: Dansk i 2den Kl. og med Realeleverne, Latin i 5te Kl., Græsk i 7de Kl., Tydsk i 2den Kl., Engelsk i 7de Kl. og med Realeleverne	— 30	—
Adj. Toepfer: Latin i 3die og 2den Kl., Tydsk med Realeleverne, Fransk i alle Klasser	— 35	—
Adj. Feddersen: Geografi og Naturhistorie i alle Klasser og Regning i 2den og 1ste Kl.....	— 29	—
Adj. Ramsgaard: Latin i 4de Kl., Tydsk i 1ste Kl. og Historie i alle Klasser	— 24	—
Timelærer Lieutn. Gjerding: Skrivning, Tegning, Gymnastik, Svømning og Rifelskydning med hele Skolen	— 19	—
Syngelærer Amberg: Sang med hele Skolen.....	— 4	—

I Alt 258 Timer.

I Maanederne April og Mai indtraf der et større Vikariat, idet Overlærer Wolle paa Ansøgning af Ministeriet fik Orlov for disse to Maaneder, for at han kunde faae Leilighed til for sit Helbreds Skyld at bruge en Kuur i svensk Gymnastik i Kjøbenhavn, hvorhos

Ministeriet fritog ham for selv at udrede Betalingen til hans Vikarer. Hans Arbeide fordeeltes mellem Skolens Lærere saaledes, at Rektor Lefolii overtog 3 Timers Underviisning i Dansk med 7de Kl., Overl. Bahnson 6 Timer Dansk med 6te — 4de Kl., Adj. Greibe 2 Timer Dansk med 3die Kl., og Adj. Ramsgaard 8 Timer Tydsk med 6te — 3die Kl.

Arbeidets Fordeling paa de enkelte Fag i hver Klasse sees af omstaaende Oversigt; i de Timer, hvori der er blevet underviist i Latin og Græsk, have Realeleverne deels nydt særskilt Underviisning, hvorved de til Deels have været deelte i to Hold, saa at det ene bestod af 6te, 5te og nogle af 4de Klasses Realdisciple, det andet af de øvrige af 4de Klasses samt 3die og 2dens; deels have de i nogle Timer sluttet sig til forskjellige andre Klasser; og da deres Hjemmearbeide er mindre end de studerende Disciples, er det blevet anseet for rigtigt at lade dem faae flere Timers Skolearbeide, end disse have havt.

4. Disciplene.

~~~~~

Ved Udgangen af Juni Maaned 1866 talte Skolen, som angivet i forrige Aars Indbydelsesskrift, 84 Disciple. Ved Skoleaarets Slutning afgik 6 til Universitetet, og 5 andre traadte ud. Ved det nye Skoleaars Begyndelse optoges 9 Disciple, og senere i Aarets Løb

Klasse...	7 a-b	6	5	4	3	2	1	I Alt
Dansk	3	2	2	2	2	4	6	21
Latin	9	9	9	9	8	9	"	53
Græsk	6	5	5	5	"	"	"	21
Hebraisk	2-2	"	"	"	"	"	"	4
Tydisk	"	2	2	2	2	3	4	15
Fransk	1	3	3	2	5	"	"	14
Engelsk	2	"	"	"	"	"	"	2
Historie	3	2	2	2	2	2	3	16
Geografi	"	2	2	2	2	2	2	12
Religion	2	2	2	2	2	2	3	15
Arithmetik (Regning).....	2-2	2	2	2	2(2)	(4)	(4)	19*
Geometri (Tegning).....	2-2	2	2	2	(2)	"	"	12
Naturlære.....	3-2	"	"	"	"	"	"	5
Naturhistorie	"	2	2	2	2	2	2	12
Skrivning	"	"	"	2	3	4	5	10*
Frihaandstegning	"	"	"	"	"	2	2	3*
Sang	2	2	2	2	2	2	2	4*
Gymnastik	2	2	2	2	2	2	2	6*
I Alt...	30 9-8	37	37	38	38	38	35	244
hvoraf Realcl. kun have havt	"	23	23	24	30	29	"	"
Særskilt have de havt								
Dansk og d. Stil.....	"	(2	2	2)	"	"	"	2
Tydisk og t. Stil.....	"	(2	2	2)(2	2	2)	"	4
Engelsk	"	(2	2	2)(2	2	2)	"	4
Naturlære	"	(2	2	2)	"	"	"	2
Mathematik	"	(2	2	2)	"	"	"	2
og sammen med andreKlasser								
Dansk	"	"	"	"	4 (i2)	6 (i1)	"	"
Regning	"	2	2	2	"	1	"	"
Frihaandstegning.....	"	1	2	2	2	"	"	"
Geometrisk Tegning	"	1	1	1	"	"	"	"
Skrivning	"	1	1	1	"	"	"	"
I Alt...	"	38	39	40	40	40	"	258

* Til Forklaring af, hvorledes disse Tal fremkomme, tjener Følgende: 1ste og 2den Kl. have fælles 3 Regnetimer, 4 Skrivetimer og 1 Time i Frihaandstegning. I Sang gives der 1 Time for hver af de tre Stemmer og 1 for Korsang. I Gymnastik er hele Skolen deelt i tre Hold, som hvert faae 2 Timers Underviisning om Ugen. I Sommertiden træder Svømning i Gymnastikens Sted.

4, hvorimod 4 ere traadte ud. Saaledes tæller Skolen nu, ved Enden af Mai Maaned 82 Disciple, blandt hvilke 13 ere ikke-studerende. Efter deres Fordeling i Klasserne ere de i alfabetisk Orden følgende, blandt hvilke de nyoptagne angives med deres fulde Navn og deres Faders Navn og Stilling.

7de Kl. A: 1. Colding, J. Frederik A. — 2. Dohn, Carl Chr. R. — 3. Faber, J. Emil. — 4. Hagemann, Carl V. T. — 5. v. Haven, L. Christian. — 6. Møller, F. Vilhelm M.

7de Kl. B: 1. Brix, Harald L. — 2. Brix, Jørgen G. O. — 3. Buchholtz, Hans W. — 4. Frandsen, H. Viggo. — 5. Harboe, Fredrik C. L. — 6. Lyngbye, C. August. — 7. Mortensen, Fredrik J. — 8. Møller, Søren A. — 9. Petersen, N. Peter.

6te Kl.: 1. Buchholtz, Heino G. M. H. — 2. Dragheim, Andreas L. — 3. Graae, Viktor H. — 4. Holmgaard, Niels M. J. — 5. Jensen, Simon. — 6. Madsen, C. Rudolf. — 7. Rossen, Jes P. E. — 8. Swane, Heinrich G.

Ikke studerende: 1. Laub, J. L. Georg. — 2. Preisler, Carl L. A. — 3. Welding, Fredrik P.

5te Kl.: 1. Brix, Constant E. — 2. Bruun, Christian. — 3. Ipsen, Vilhelm. — 4. Jacobsen, Christian H. — 5. Møller, Carl A. — 6. Schrøder, Niels D. — 7. Swane, P. Daniel.

Ikke studerende: Laub, Fredrik V.

4de Kl.: 1. Falkenberg, Fredrik H. — 2. Gerner, Jens C. — 3. Graae, Valdemar H. — 4. Hammer, Haldor G. — 5. Haubroe, Søren R. — 6. Kirketerp, Morten V. — 7. Lund, Jørgen Chr. P. —

8. Neckelmann, Ludvig C. — 9. Reisz, Christian F. J. V. — 10. Rosenkrantz, Fritz Verner Ivar Christian (Kammerhr. Baron R., Stiftamtmand i Viborg). — 11. Selmer, H. Philip L.

Ikke studerende: 1. Dragheim, Vilhelm F. — 2. Sandberg, Otto C.

3die Kl.: 1. Bregendal, Albert L. U. — 2. Falkenberg, Einar. — 3. Fischer, Ulrik B. F. — 4. Harboe, Nikolai M. — 5. Matzen, Theophilus Chr. J. — 6. Møller, Oskar M. R. — 7. Preisler, Hans J. — 8. Samson, William. — 9. Wahl, A. T. Valdemar.

Ikke studerende: 1. Brøchner, Jakob Alfred (afdøde Boghandler D. N. B. i Aarhus). — 2. Jespersen, J. Christian. — 3. Olsen, Therkild Jonas (Sognepræst O. til Søndersogn i Viborg). — 4. Revsgaard, Søren (Mølleieier R. paa Vium Mølle i Hjerik Sogn). — 5. Sandberg, Fredrik A. C. — 6. Thomsen, Johan Th. B.

2den Kl.: 1. Bahnson, Bahne Chr. — 2. Bruun, P. Daniel. — 3. Elsass, N. — 4. Graae, Christian G. S. — 5. Grønlund, Martin J. — 6. Holm, P. C. Julius. — 7. Jespersen, Andreas L. — 8. Ring, Theodor A. — 9. Stockholm, Johan H. F.

Ikke studerende: Vindfeldt, Claudius Hansen (afdøde Proprietær J. B. V. til Landting).

Iste Kl.: 1. Jensen, Peter (Gaardmand J. i Stanghede, Dollerup Sogn). — 2. Jørgensen, Hans H. G. — 3. Madsen, Magnus Christian (Forpagter M. paa Thiele). — 4. Møller, Laurids Niels Nicolai (Kjøbmand N. M. i Viborg). — 5. Neckelmann, Alexis (Justitsr. Overretsprok. N. i Viborg). — 6. Neckelmann, Edvard

(Justitsr. Overretspr. N. i Viborg). — 7. Neckelmann, Fr. Skjold. — 8. Nielsen, Peter Hannibal Borgen (Kaptein P. H. N. ved 8de Infanteribatallion). — 9. Reisz, Emil Vilhelm (Kammerassessor Amtsfuldmægtig A. C. B. R. i Viborg). — 10. Vindfeldt, Christen Ebbensgaard (afdøde Proprietær J. B. V. til Landting).

---

5. Aarets Arbeide.

(Beretningen afsluttet den 1ste Juni.)

Dansk. 1ste Kl. Til Øvelse i Læsning er brugt Lefoliis «Fortællinger og Sagaer», 1ste Samling. Efter Sammes «Fortæll. Digte for yngre Børn» er der lært Digte udenad, i Alt 13 større og mindre, ugentlig mellem 20 og 30 Linier. Ugentlig een Stiil, altid paa Skolen, bestaaende i Gjengivelse af en Fortælling, som Læreren umiddelbart forud havde fortalt; indtil Afslutningen heraf i Alt 31 Stile. De Svagere have desuden hjemme til hver Dag maattet skrive af efter en trykt Bog, opskrive lærte Digte eller gjengive en læst Fortælling. Underviisningen i Sproglære har foruden de simpleste Love for Tegnsætningen, som ere komne til Anvendelse ved Stilen, omfattet Læren om Ordklasserne, den enkelte Sætning og dens Dele, den afhængige og den uafhængige Sætning og Hovedtrækkene af Ordformernes Betydning, — som Alt er blevet mundtlig udviklet og indøvet deels ved Gjennemgangen af de i Forveien gjennemsete Stile, deels ved Analyse. — 2den Kl. Oplæsning af «Dansk Læsebog» af Bondesen m. Fl. Efter Lefoliis «Fortæll.

Digte for yngre Børn» lært udenad i Alt 12 større og mindre Digte, ugentlig omtrent 30 Linier. Ugentlig een Stiil, i Alt 35, deels hjemme, deels paa Skolen, altid Gjenfortælling. Sproglæren er bleven udviklet og indøvet mundtlig, deels ved Gjennemgangen af Stilene, deels ved Analyse. — 3die Kl. Oplæsning deels efter Bondesens Læsebog, deels efter andre Bøger af underholdende Indhold. Hver Uge een Stiil, i Almindelighed Gjenfortælling, undertiden lette Beskrivelser, i Alt 26 Stile. — 4de Kl. Oplæsning af passende danske Forfatterarbeider. I hvert Tidsrum af 4 Uger 3 Stile, i Alt 21, deels Gjenfortælling, deels Beskrivelser eller Behandling af lette Afhandlingsopgaver. — 5te Kl. Oplæsning af passende danske Forfatterarbeider. Stile i samme Forhold som i 4de Kl., i Alt 20, deels Fremstillinger hentede fra andre Skolefag, deels lette Afhandlinger. — 6te Kl. Een Stiil hver 14de Dag, i Alt 16, deels som i 5te Kl., deels over friere Opgaver. Til Læsningen af passende danske Forfatterarbeider er der knyttet en foreløbig Meddelelse om de vigtigste Partier af Litteraturhistorien. — 7de Kl. Afhandlinger af forskjelligartet Indhold, hver 3die Uge een, i Alt 12. Thortsens Litteraturhistorie er benyttet som Grundlag for litterærhistoriske Foredrag, ledsagede af Prøver af danske Digttere fra Kjæmpevisetiden indtil den nyere Tid. — De ikke-studerende Disc. i 3die — 6te Kl. have foruden deres Klasses almindelige Arbeide skrevet een Stiil hver Uge, som for de yngres Vedkommende har bestaaet i Gjenfortælling, for de ældres i Afhandlinger. Desuden have de særlig havt Øvelser i Oplæsning og faaet Underviisning i dansk Sproglære.

Oldnordisk. Der er blevet tilbudt 7de Klasses Disciple Underviisning deri i to Timer ugentlig udenfor den almindelige Skoletid i Tidsrummet fra Skoleaarets Begyndelse til ind i Marts Maaned; 3 Disc. af 7de A og 5 af 7de B have benyttet sig deraf. Underviisningen har i grammatisk Henseende kun været anlagt paa at føre Disc. til at kunne kjende Formerne, uden at de skulde kunne danne dem selv. Uden Hjemmearbejde er der saaledes gennemlæst Jomsvikinga Saga.

Latin. 2den Kl. Toepfers Læsebog heelt; dog ere navnlig i den sidste Deel af Bogen en Deel Exempler forbigaaede. Efter Madvigs Sproglære de vigtigste Stykker af den regelmæssige Bøining. I det sidste Halvaar 2 Gange ugentlig Stiil paa Skolen, i Alt 39 Stile. — 3die Kl. Toepfers Læsebog Nr. 149—166 (Deponentier og Konjunktiv). Møller og Thomsen: Udvalgte Fabler af Phædrus heelt. Cæsars Gallerkrig I, 1—29. Bøiningslæren efter Madvigs Sproglære; af Verber med afvigende Perf. og Sup. dog kun dem, der forekomme i det Læste. I Almindelighed 2 Stile ugentlig, een hjemme og een paa Skolen, i Alt 60. — 4de Kl. Kornelius Nepos: Miltiades, Hannibal, Hamilkar og de regibus. Ciceros 1ste og 2den Tale mod Katilina. Af Madvigs Sproglære Formlæren og Kasuslæren, ved given Leilighed en Deel Sætninger af Ordføiningslærens øvrige Afsnit mundtlig meddeelte. I Almindelighed 3 Stile om Ugen, altid Exempelstile, i Begyndelsen af Aaret oftest hjemme, i Alt 46, senere oftest paa Skolen uden Hjælpemidler, i Alt 41. — 5te Kl. Ciceros 3die og 4de Tale mod Katilina og Talen om Pompeiuses Beskikkelse til Hærfører. Af Ovids Metamorfofer efter Blochs Udvalg

Stykkerne 1—3, omtrent 500 Vers. Af Madvigs Sproglære Bøiningslæren, Kasuslæren og Læren om Maader og Tider indtil 9de Kap. Ugentlig 2 Stile hjemme, i Alt 65. — 6te Kl. Ciceros Kato og Lælius og 1ste Bog af Livius. Af Madvigs Sproglære Ordføiningslærens to første Afsnit. Stil 2 Gange ugentlig efter Zumpt's Stilevelser Sd. 1—54, i Alt 65 Stile. — 7de Kl. 3die Bog af Livius, 4de Bog af Virgils Æneide, Horatses Breve, Tacituses Agrikola og 2den Bog af Ciceros Skrift om Pligterne. 1 Stil hjemme ugentlig, til Deels efter Henrichsens Opgaver, 4de Afdeling, i Alt 33; een til to Gange ugentlig Exempelstile paa Skolen; hver 14de Dag en Oversættelse fra Latin efter Henrichsens Opgaver, i Alt 13. Een Gang ugentlig Extemporallæsning efter Flemmers Udvalg.

Græsk. 4de Kl. Bergs Schema og dertil svarende udvalgte Exempler af Sammes Læsebogs 1ste Afdeling, samt af 2den Afdeling Fablerne. — 5te Kl. Xenofons Anabasis I—II, 5. Det Vigtigste af Tregders Sproglære. — 6te Kl. Homers Odyssee I—IV, 620. Af Tregders Sproglære den attiske og den episke Dialekt. — 7de Kl. Xenofon: Memorabilia Socratis I—II; Herodot I. Tregders Anthologi, i Alt omtrent 1200 Vers. Madvigs græske Ordføiningslære er benyttet til Henviisning, naar der under Forfatterlæsningen var Anledning dertil.

Hebraisk. Af 7de Kl. B 8 Disciple: Genesis Kap. 1—11. Det Vigtigste af Whittes Sproglære. Af 7de Kl. A 3 Disciple: de anordnede 40 Kapitler af Genesis.

Tydsck. 1ste Kl. Ahns praktiske Lærebog ved Toepfer til Dativ. Toepfers Læsebog for de lavere Klasser til Sd. 48 med Undtagelse af Fortællingerne 8,

10, 14 og 15. — 2den Kl. Toepfers Læseb. for de lavere Kl. Sd. 79—86, 98—105, 113—21, 123—25, 127—33, 137—42, 144—49, 153—54, 157—60, 162—67, 172—84, 187—92, 195—200, 204—7, 212—16. Ahns praktiske Lærebog Sd. 28—53 og det Tilsvarende af Sproglæren, væsentlig Nævneordenes Bøining. — 3die Kl. Toepfers Læsebog for Mellemlklasserne Sd. 1—101 med Undtagelse af Sd. 85—88 Nr. 19. Af Toepfers Sproglære Stedordenes og Udsagnsordenes Bøining. — 4de Kl. Toepfers Læsebog for Mellemlkl. Sd. 95—211. Sproglæren repeteret og væsentlig indøvet ved Analyse. — 5te Kl. Toepfers Læsebog for Mellemlkl. Sd. 220—85 og 299—382. Sproglæren repeteret og væsentlig indøvet ved Analyse. — 6te Kl. Hjorths prosaiske Læsebog Sd. 437—75; Sammes poetiske Læseb. Sd. 146—64. Toepfers Udvalg af den nyere tyske Litteratur Sd. 214—55. Sproglæren repeteret og væsentlig indøvet ved Analyse. — De ikke-studerende Disc., det yngre Hold. Schiller, der dreiszigjåhrige Krieg, udvalgte Stykker (Sd. 3—5, 75—84, 187—96). Ahns Lærebog Nr. 1—84 gennemgaaet deels mundtlig, deels skriftlig, i 1ste Halvaar ved 2, i 2det ved 1 Stiil ugentlig, i Alt 44 Stile. — Det ældre Hold. Schillers Wilhelm Tell 1ste Akt. Toepfers Udvalg Sd. 28—63. I 1ste Halvaar Ahns Lærebog Nr. 112—40, deels mundtlig, deels skriftlig ved 2 Stile ugentlig; i 2det een Stiil ugentlig efter Fibigers Materialier, i Alt 45 Stile. Formlæren repeteret efter Toepfers Sproglære.

Fransk. 3die Kl. Ahns Lærebog 1ste Kursus ved Arlaud, 1ste Afdel. og af 2den Afdel. Frtlgrne Nr. 70—91; 2det Kursus ved Gregersen, Frtlgrne

Sd. 71—82. — 4de Kl. Borrings Læseb. f. Mellemkl. Sd. 82—116, 53—67. Ahns Lærebog 1ste Kurs. 1ste Afdel. Nr. 146—55 og 2den Afdel. Nr. 1—28. — 5te Kl. Borrings Étud. littér. Sd. 1—20, 83—105, 119—62. Bonilly: Contes à ma fille Sd. 19—59 kursorisk. Formlæren repeteret. Ahns Lærebog, 1ste Kurs. 2den Afdel. Sd. 35—39. — 6te Kl. Borrings Étud. littér. Sd. 172—230, 293—300, 325—41; H. Conscience: Guerre des paysans og Heures du soir, — Alt til Deels kursorisk. Formlæren repeteret. De vigtigste Sætninger af Ordføiningslæren ere meddeelte under Læsningen. Ahns Lærebog, 2det Kurs. ved Gregersen Nr. 1—28. — 7de Kl. Kursorisk: Molière: l'Avare; H. Conscience: Heures du soir Sd. 151—62; Veillées Flamandes Sd. 1—97.

Engelsk. 7de Kl. 1 Disc. af A. og 5 af B. Herrig: British classical authors Sd. 635—49, 700—6, 345—404, 556—64, Alt kursorisk. Det maa bemærkes, at alle disse Disciple efter Skolens tidligere Indretning alt havde nydt Underviisning i Engelsk, før de kom i 7de Kl. — Af de ikke studerende Disciple det yngre Hold. Listovs Læsebog, 1ste Afdel. indtil Sd. 35. Rosings Sproglære indtil de uregelmæssige Udsagnsord. Listovs Elementarbog Sd. 1—10. — Det ældre Hold (som opløstes ved Konfirmationen): Af Listovs Læsebog 56 Sider; kursorisk af Repps English stories Sd. 18—50. Rosings Sproglære til Sd. 32.

Historie. 1ste Kl. Efter F. Barfods Ledetraad: Danmarks Historie indtil Fredrik d. 3die, med Tilføining mundthg af en stor Deel Sagn og udførligere Skildringer. — 2den Kl. Efter Kofods fragmentar. Hist. Oldtiden. — 3die Kl. Efter Bohr: Oldtiden til G. Marius. — 4de Kl. Efter Bohr: Den romerske Keisertid og

Middelalderen til Mongolerne (indbefatt.). — 5te Kl. Efter Bohr: Middelalderen fra «De frie Stæder» og den nyere Tid til 1648, med Forbigaaelse af de nordiske Riger. — 6te Kl. Efter Bohr: Den nyere Tid fra Trediveaarskrigen til 1789. Efter Thrige: De nordiske Riger til 1241. — 7de Kl. B. Efter Bohr: Oldtiden og Middelalderen. Efter Allen: Danmark. — 7de Kl. A. Gjennemgaaet hele Fædrelands- og Verdenshistorien.

Geografi. 1ste Kl. Erslevs mindre Lærebog, Sd. 1—51 (til Holland). — 2den Kl. Samme Bog Sd. 4—16 (Fordelingen af Hav og Land) og Sd. 51—115 (fra Holland til «Alm. Betragtninger»). — 3die Kl. Erslevs Lærebog: Nordevropa, Østevropa og af Mellem-evropa, foruden Indledningen, Tydskland, de ikke-tydske Lande samt Holland (Sd. 76—96 og Sd. 1—67). — 4de Kl. Efter Velskov Sd. 1—158 med Forbigaaelse af Tydskland. — 5te Kl. Efter Velschov Sd. 143—318: Frankrig, Schweitz, Italien, Østrig, Tyrkiet, Grækenland, Asien og Afrika. — 6te Kl. Hele Geografien efter Velschovs Lærebog.

Religion. 1ste Kl. Daugaard og Stockholms Bibelhist. det gamle Test. og af det nye Stykkerne 1—8, 14, 15, 18, 19, 21, 23, 33—36, 38, 40—47. Luthers lille Katech. de 3 første Parter. — 2den Kl. Daug. og Stochh.'s Bibelh.: det nye Test. fra 21de Stykke til Enden. Balslevs Katech. indtil «Troen». — 3die Kl. Balslevs Katech. fra 2det Hovedstykke indtil 3die Troesartikel. Assenses Bibelh. forfra til Kong David. — 4de Kl. Balslevs Katech. fra 3die Troesartikel til Enden. Assenses Bibelhist. fra Kong David til det nye Test. — 5te Kl. Liscos Læreb. § 1—81. Assenses Bibelh. det nye Test. til Sd. 204. — 6te

Kl. Liscos Læreb. § 97—179. Assenses Bibelh. Sd. 204 til Enden; repeteret hele Bogen. — 7de Kl. B. Liscos Læreb. § 191—248. — 7de Kl. A. Liscos Læreb. § 248 til Enden; repeteret hele Bogen.

Bibellæsning. 7de Kl. har i Grundsproget læst de ti første Kapitler af Johanneses Evangelium samt Pauluses Brev til Filippenserne. Med de andre Kl. er læst forskellige Stykker af den hellige Skrift paa Modersmaalet.

Regning. 1ste Kl. Efter Hansens Regnebog Regning i benævnte Tal uden Brøk, Addition, Subtraktion og Multiplikation med Brøk. — 2den Kl. Efter Hansens Regnebog Multiplikation og Division med Brøk samt lette Reguladetri-Stykker. — 3die Kl. Efter Hansens Regnebog Brøkregning, Gjennemsnitsregning, Delingsregning og Procentregning. — I de høiere Klasser have Regneøvelserne været knyttede til den arithmetiske Underviisning.

Arithmetik. 3die Kl. Berg: De første Grunde i element. Mathem., forfra til 3die Kap. — 4de Kl. Samme Bog, fra 3die Kap. til Sd. 110. — 5te Kl. Samme Bog Sd. 116—186. — 6te Kl. Samme Bog fra 11te — 17de Kap. — 7de Kl. B. Samme Bog fra 18de — 21de Kap. — 7de Kl. A. Gjennemgaaet hele Arithmetiken.

Geometri. 3die Kl. Geometrisk Tegning. — 4de Kl. Steen: Element. Plangeometri forfra til Sd. 46. — 5te Kl. Jürgensens Geometri Sd. 29—72. — 6te Kl. Hele Plangeometrien efter Jürgensen. — 7de Kl. B. Stereometrien og Trigonometrien efter Jürgensen. — 7de Kl. A. Hele Geometrien, Stereometrien og Trigonometrien efter Jürgensen. —

De ikke studerende Disc. af 4de, 5te og 6te Kl. have to Gange ugentlig havt skriftlige Øvelser i Mathematik.

Naturlære og Astronomi. 7de Kl. B. Den kemiske Deel efter Silfverberg. Astronomi efter Mundts Grundtræk til Parallaxen. — 7de Kl. A. Den mekaniske Deel efter Ørsteds Naturlære ved Holten. — De ikke studerende Disc. af 4de, 5te og 6te Kl. have gennemgaaet Læren om Magnetisme og Elektricitet efter Holtens Naturlære.

Naturhistorie(og de kemiske Grundstoffer). 1ste Kl. Efter Lützens Begyndelsesgrunde Pattedyr, Fugle og Krybdyr, med Forbigaaelse af Meget. — 2den Kl. Efter samme Bog Mennesket, Krybdyr, Padder og Fisk. — 3die Kl. Efter samme Bog de beenløse Dyr, med enkelte Tilføielser. — 4de Kl. Efter Vaupells Botanik ved Grønlund Indledningen (med Forbigaaelse af Meget) og de tofrøbladede Planter. Johnstrups Grundstoffer med Udeladelse af den mere reent kemiske Deel. — 5te Kl. Efter Vaupell Blomsterplanterne. Efter Lützens Begyndelsesgrunde repeteret Hvirveldyrene. — 6te Kl. Repeteret Zoologi, Botanik og Grundstofferne efter de ovennævnte Lærebøger. Desuden ere de tre sidst nævnte Klasser blevne øvede i at bestemme Planter efter Rostrups Haandbog i den danske Flora.

Til den forestaaende Afgangsprøve indstille sig samtlige sex Disciple af 7de Kl. A, som i Latin og Græsk opgive Følgende:

Latin. Alle: Ciceros fire Taler mod Katilina, Kato, Lælius samt 2den og 3die Bog af Skriftet om Pligterne; de tre første Bøger af Livius, 4de, 5te og 6te Bog af

Virgils Æneide, Horatses Breve og de to første Bøger af hans Oder samt Tacituses Germania og Agrikola; desuden opgive Dohn og Hagemann Ciceros 1ste filippiske Tale og Talen for Milo, de fire Andre isteden derfor Talen for Sextus Roscius.

Græsk. De to første Bøger af Xenofons Anabasis og de to første Bøger af hans Erindringer om Sokrates, de fire første Bøger af Homers Odyssee, 1ste Bog af Herodot, Platos Apologi og Krito, og af Tregders Anthologi de homeriske Hymner, Idyllerne 1, 9, 14, Elegierne, Epigrammerne, af de lyriske Digte 9--19, af Skolierne 22--24 og af de tragiske Stykker 1--6.

---

6. Stipendier og Legater.

Efter Ministeriets Skrivelse af 2den November f. A. ere Skolens Stipendier i Aaret 18 $\frac{6}{7}$ blevne fordeelte, som følger:

1. Høieste Grad, 50 Rgsdlr., og fri Underviisning: C. Chr. R. Dohn.

2. Mellemsste Grad, 35 Rgsdlr., og fri Underviisning: C. V. T. Hagemann, J. G. O. Brix, J. P. E. Rossen, A. L. Dragheim og Viktor H. Graae.

3. Laveste Grad, 20 Rgsdlr., og fri Underviisning: J. F. A. Colding, N. P. Petersen, S. A. Møller, S. Jensen, C. R. Madsen, N. D. Schrøder og J. C. Gerner.

For samtlige hidtil nævnte Disciple ere Stipendierne blevne oplagte.

4. Fri Underviisning: Hans W. Buchholtz, H.

V. Frandsen, H. L. Brix, Chr. H. Jacobsen, F. V. Laub, Valdemar H. Graae og extraordinært som Søn af en Lærer: B. Bahnson. — Efter Ministeriets Skrivelse af 20de Febr. d. A. har Discipelen J. A. Brøchner, som fra Aarhus Kathedralskole var overflyttet hertil, for indværende Aar her ved Skolen beholdt fri Underviisning, som var tilstaaet ham i Aarhus.

5. Mellemste Stip. heelt at udbetale som Bidrag til Skolepenge: C. A. Lyngbye, H. Ph. L. Selmer og Th. A. Kaarsberg. Da den sidst nævnte Discipel ved Ugangen af Oktober overflyttedes til Randers lærde Skole, blev efter Ministeriets Skrivelse af 19de Novbr. f. A. det ham her tilstaaede Stip. sendt til Randers for at udbetales der.

6. Laveste Stip. heelt at udbetale som Bidrag til Skolepenge: V. Ipsen og H. G. V. Hammer.

NB. Forslaget om Fordeling af Stipendier og fri Underviisning skal indgaae til Ministeriet her fra Skolen inden Ugangen af September Maaned. Ansøgninger derom, som kan stiles enten til Ministeriet eller til Rektor, maae derfor indgives til Rektor i Begyndelsen af September Maaned. Men for de Disciple, der alt have faaet tilstaaet enten et Stipendium eller fri Underviisning, behøves der ikke at indgives ny Ansøgning om fremtidig Understøttelse, naar Saadant ikke er udtrykkelig forlangt.

Det Moltkeske Legats to Portioner, hver paa 40 Rgsdlr., have været tilstaaede C. Chr. Dohn og J. H. O. Brix.

Det Nissenske Legat blev ved Lærermødet d. 12te Decbr. fordeelt, som følger:

1. Som Paaskjønnelse af Flid og Opmuntring til Anstrengelse fremdeles tillagdes hver af følgende 11 Disciple 9 Rd. 20 Sk., hvoraf Halvdelen oplagdes: E. J. Faber, L. Chr. v. Haven, S. A. Møller, S. Jensen, P. D. Swane, Fr. H. Falkenberg, M. V. Kirketerp, N. M. Harboe, A. Th. V. Wahl, Einar Falkenberg og Th. A. Ring.

2. Til Understøttelse af trængende Disciple, der vise en god Opførsel, uddeeltet i Alt 405 Rgsdlr. 32 Sk., hvoraf der tillagdes J. P. E. Rossen 35 Rgsdlr. 32 Sk.; C. V. T. Hagemann, C. Chr. R. Dohn, C. A. Lyngbye, J. G. O. Brix, N. P. Petersen, V. Ipsen og N. D. Schrøder hver 30 Rgsdlr., og endelig J. F. A. Colding, Victor H. Graae, J. C. Gerner, H. G. V. Hammer, H. Ph. L. Selmer, B. Chr. Bahnson, N. Elsass og Chr. G. S. Graae hver 20 Rgsdlr., Alt saaledes, at Halvdelen oplagdes. Det vedtoges at tilkjendegive Disciplene Dohn, Lyngbye, J. Brix, Rossen, Ipsen, Hammer, Bahnson, Elsass og Chr. Graae, at den dem tillagte Understøttelse tillige var at betragte som Paaskjønnelse i Lighed med de under 1 Anførte.

3. Renten af Oplagspengene for Aaret 11te Decbr. 1865 — 11te Decbr. 1866 til et Beløb af 30 Rgsdlr. 28 Sk. tillagdes Student fra Skolen C. B. V. F. T. Hansen.

Det Jessenske Legat, 9 Rgsdlr. 3 Sk. hver Portion, er i 11te Juni 1866 oppebaaret af Stud. her fra Skolen C. T. Bahnson og Discipel C. V. T. Hagemann.

Det Juelske Legat, hver Portion 37 Rgsdlr. 55½ Sk., er i 11te Juni 1866 oppebaaret af Stud. G. N. Christensen og C. T. Bahnson, begge her fra Skolen.

Det Mallingske Legat, 67 Rgsdlr. 48 Sk., uddeles hvert Aar til en af de sidst dimitterede Studenter fra Skolen, men Konsistorium raader for Anvendelsen; og Skolen savner Kundskab om, hvem det i Aar er blevet tildeelt.

---

7. Ministerielle Bestemmelser.

~~~~~

Ved Rundskrivelser fra Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet af 26de August 1851 og 14de September 1854 var der truffet Bestemmelser for det Tilfælde, at nogen Discipel, efter at være anmeldt til 1ste eller 2den Deel af den almindelige Afgangsprøve, ved uovervindelig Sygdoms- eller anden Forhindring blev udelukket fra at indstille sig til Prøven eller hindret i at gennemgaae den heelt til Enden. Ved Bekjendtgjørelse af 30te November 1864 er nu den omtalte Afgangsprøves 1ste Deel bleven afløst af 6te Klasses almindelige Aarsprøve med et fastsat Mindstemaal for Summen af Karaktererne i de fem derved afsluttede Fag som nødvendig Betingelse for Oprykning i 7de Kl. I den Anledning har Ministeriet nu under 27de Septbr. 1867 udfærdiget en Rundskrivelse, hvorved det meldes samtlige Rektorer, «at den Discipel, som ved lovlig Forhindring har været udelukket fra i rette Tid at indstille sig til bemeldte Examen eller heelt at fuldende den, ikke kan opflyttes i øverste Klasse efter en extraordinair

Prøve alene i de fem Fag: Geografi, Naturhistorie, Tydsk, Fransk og Religion, men, for at dette kan skee, har at underkaste sig den næstøverste (6te) Klasses Aars- og Hovedexamen fuldstændig i alle Fag med et vist Karakterminimum i de 5 nævnte Fag og med et for Resten Skolen tilfredsstillende Udfald.»

8. Videnskabelige Samlinger.

a) Bogsamlingen.

(Afsluttet den 12te Mai 1867.)

Hvad der er sendt fra Ministeriet, betegnes ved Mærket —*m* efter Titelen; hvad der er sendt fra Forlæggere eller Forfattere, ved Mærket —*f*; hvad der er givet af Andre, ved Mærket —*g*. Hvor Aarhundredet ikke angives, er det 18—.

1. Theologi.

- Bibelen. Overs. af S. E. Lindberg, 2den Udg. ved N. Lindberg. Kbhvn. Forlagsbur. 66.
- Hjob og Psalmerne. Overs. af D. G. Monrad. Kbhvn. Gyldendal 65.
- Helweg, Fr. Biblen som Billedbog. Kbhvn. Iversen 56. —*f*.
- Helweg, Fr. Parabel og Offer eller Natursymbolik. Kbhvn. Iversen 56. —*f*.
- Helweg, Fr. Spaadommene eller Gud i Historien. 1—3. Kbhvn. Iversen 55, 59, 62. —*f*.
- Møller, Otto. Smaaibdrag til at opløse den kirkelige Anskuelses Berettigelse. Kbhvn. Michaelsen & Tillge. 66.
- Helweg, Dr. Ludv. N. Den danske Kirkes Historie til Reformationen. Hefte 1—6. Kbhvn. Selst. for Danmarks Kirkehjst. 62—66.

- Brandt, C. J. Dansk Klosterlæsning i Middelalderen. Selsk. f. Danmarks Kirkehist.: 1. H. Susos gudelig Visdoms Bog. Kbhvn. 58. — 2. De hellige Kvinder, en Legende-Samling. Kbhvn. 59. — 3. Kirkeårets Søndagevangelier med Udlæggelse fra Advent til Langfredag. Kbhvn. 65.
- Hammerich, Fr. En Scholastiker og en Bibeltheolog fra Norden. Selsk. f. Danmarks Kirkehistorie. Kbhvn. 65.
- Rørdam, Holger Fr. Kjøbenhavns Kirker og Klostre i Middelalderen. Selsk. f. Danmarks Kirkehistorie. Kbhvn. 59—63.
- Rørdam, Holger Fr. Ny kirkehistoriske Samlinger, udg. af Selsk. f. Danmarks Kirkehistorie. Bind 1—3. Kbhvn. 57—66.
- Scharling, C. Henrik. Den nyere hollandske Theologi. Kbhvn. 1865. —*m.*
- Tischendorf, Constantin. Wann wurden unsere Evangelien verfaßt? 4te Auflage. Leipzig. Hinrichs 66.
- Nielsen, R. Om Holbergs Kirkehistorie og Theologi. Et Bidrag fra Fortiden til at belyse Nutiden. 2det Opl. Kbhvn. Gyldendal 67.

2. Philologi.

- Livii, T. Histor. Rom. libri qui supersunt. Ex. recens. Mavigii edd. Madvigius et Ussingius. IV, II. Havn. Gyldend. 66.
- Sjngerslev, Dr. C. F. 3 Anledning af Rector Bergs Angreb paa min græst-danske Ordbog. Kbhvn. 66. —*f.*
- Ussing, J. L. Underviisningen hos Grækerne og Romerne. Indbdlsskr. til Kbhvns Univers. Aarsfest til Erindr. om Kirkens Reform. Kbhvn. 65. —*m.*
- Max Müller. Vorlesungen üb. die Wissensch. der Sprache. Bearb. von Dr. Carl Böttger. Serie II. Leipzig. Mayer 66.

- Tidsskrift for Philologi og Pædagogik. Syvende Aarg.
Hft. 1. Kbhvn. Schwartz 66.
- Lionnet, A. Palaion. Die alte Welt. Das Privatleben
der Alten. In populærem Gewande dargeftekft. Berlin.
Reimer. 53.

3. Mythologi.

- Befolii, S. S. Fra Gudelivet og Gudetroen i Nordens
Hedenold. Kbhvn. Reigel. 66.

4. Nyere Sprog og Litteratur.

- Fornmanna Sögur. Eptir gömlum handritum útgef-
nar að tilhlutun hins norræna fornfræða félags. Bindi
1—12. Kpmnh. 25—37.
- Pál Melsted. Miðaldasagan. Gef. út af h. isl. bók-
mmtf. Reykjavik 66.
- Tíðendi um stjórnarmálefni Íslands. Gef. út af h. isl.
bókmntf. Annað Bindi II. Kpmnh. 66.
- Skýrslur um landshagi á Íslandi. Gef. út. af h. isl.
bókmntf. 3ðja bindi V. Kpmnh. 66.
- Skírnir, tíðnidi hins isl. bókmentafélags 1866. Kpmnh.
- Skýrslur og Reikningar hins isl. bókmentafélags. 1865—
66. Kpmnh.
- Thomas Venatorius. En kort Underviisning at for-
holde dem, som ligge i deres Hefot. Med en Fortale
af M. Luther. Efter en Udgave af 1529 paantj optrykt.
Kbhvn. 65. —f.
- Modus confitendi. De passione Domini. Et tabt danst
Skrift fra c. 1500. Udgivet paantj af Chr. Bruun.
Kbhvn. Gad. 67.
- Den Viborger Samler. 1780. Ottende Aargang. —g.
- Reiser Karl Magnus's Krønike. Forlagsbur. i Kbhvn. 67.
- Tvende nyttige og skjonne Historier, den første om Gri-
feldis, den anden om en Doctors Datter af Bononia.
Forlagsbur. i Kbhvn. 67.

- Johannes Ewalds samtlige Skrifter. Bind 1—4. 2det Opl. Kbhvn. 14—16.
- Bang, O. Deres kongelige Høihed Prindsesse Dagmar ved Afreisen fra Danmark. September 1866. Trykt som Manuskript. —*m.*
- Jens Baggesens Biographie. Ved Aug. Baggesen. Bind 1—3, 1. Kbhvn. Keigel 42—46.
- Sibbern, F. C. Breve til og fra. Udg. af E. L. N. Mynster. 1—2. Kbhvn. Gyldendal 66.
- Grundtvig, N. F. S. Kvædinger eller Smaakvad. Kbhvn. A. Seidelin 15.
- Hauch, C. Maastrichts Beleiring. Et Sørgespil i fem Handlinger. Kbhvn. Trier 32.
- Egilsson, Sveinbjørn. Lexicon poëticum antiqvæ lingvæ septentrionalis. Ed. societ. reg. antiqvavior. septentrion. Havn. 60.
- Steenstrup, Dr. M. G. G. Dansk Maanedsskrift. Kbhvn. Gyldendal 1862, 2; 63, 1—2; 64, 1—2; 65, 1—2; 66, 1—2; 67, 1.
- Listov, A. Ordsamling fra den norske æsthetiske Literatur siden Aaret 1842. Kbhvn. Gyldendal 66.
- Oversigt over det Kongelige danske Videnskabernes Selskabs Forhandlinger og dets Medlemmers Arbeider i Aaret 1865, 3; 66, 1—4. —*m.*
- Molbeck, C. Dansk Ordbog. 2den Udgave. Kbhvn. Gyldendal 59.
- Molbeck, C. Dansk Glossarium eller Ordbog over forældede danske Ord. 2den Deel. Kbhvn. Gyldendal 66.
- Dalin, A. F. Ordbok öfver Svenska Språket. Dl. 1—2. Stockholm 55.
- Sanders, D. Wörterbuch der deutschen Sprache. Th. 1—2. Leipzig Wigand 59—66.
- Percy Thomas. Reliques of ancient. english poetry. vol 1—3. Leipzig. Tauchnitz 66.
- Koch, C. Friederich. Historische Grammatik der

- englischen Sprache. Band 1. Weimar. Böhlau 63;
 2. Cassel u. Göttingen. Wigand 65.
- Lemcke, Dr. Ludwig. Jahrbuch für Romanische und
 Englische Literatur. Band 7. Heft. 1—3. Leipzig.
 Brockhaus 66.
- Littré. Dictionnaire de la langue française. Paris
 Hachette. Tom. 1 63—66; Tom. 2, livr. 1, 67.
- Appel, C. Dansk=tydsk Veileder til i kort Tid at lære at
 udtrykke sig paa Tydsk og Dansk. Kbhvn. Gandrup 65. —*f.*
- Lorenzen, H. Tydsk Stiløvelser til Skolebrug og Pri-
 vatundervisning. 4de forbedrede Udg. ved J. Raper.
 Kbhvn. Gyldendal 67. —*f.*
- Hornbeck, Cecil. Engelsk Sproglære til Brug i Skoler
 og ved privat Undervisning. 1. Formlære. Kbhvn.
 Gandrup 65. —*f.*
- Engelsk Læsebog for Begyndere og Mellemalderen efter Par-
 ley, Berg o. fl. Kbhvn. Gandrup 65. —*f.*
- Berg, A. Forberedende Læse- og Skriveøvelser. Kbhvn.
 Gandrup 67. —*f.*
- Petersen, N. M. Bidrag til den danske Litteraturs Hi-
 storie. Udg. af den danske historiske Forening. Dl. 1—5
 med Register. Kbhvn. 53—64.
- Müller, S. E. Kortfattet dansk Litteraturhistorie. 2det
 Dpl. Kbhvn. Gandrup 67. —*f.*
- Dietrichson, L. Omrids af den norske Poesis Hi-
 storie 1. Kbhvn. Gyldendal 66.
- Erslev, Th. H. Supplement til „Ahn. Forf. Veg. for
 Konger. Danmark med Bilande“ indtil Udg. af Maret
 1853. Hft. 13—14. Kbhvn. Forlagsforening. 1865—
 66. —*m.*
- Bruun, Chr. Aarsberetninger og Meddelelser fra Det
 Store Kongelige Bibliothek. Hft. 1. Kbhvn. Gyl-
 dendal 65. —*m.*
- Koch, E. F. Oluf Borck, en literærhistorisk-biografisk
 Skildring. Kbhvn. Lund 66. —*m.*
- Rode, G. Renaissancens tidligste eftervirkninger på

dansk poetisk literatur. En literærhistorisk undersøgelse. Kbhvn. Gyldendal 66. —*m.*

Hansen, P. Om Johan Ludvig Heiberg. Nogle litteraturhistoriske Oplysninger. Kbhvn. Vissing 67.

Hinrichs Bûcherverzeichniz 1865, 2; 1866, 1—2.

Hoffmeister, Karl. Schillers Leben. Ergânzt u. herausgegeben von Heinrich Viehoff. Th. 1—3. Stuttgart. Becker 46.

5. Historie.

Böttiger, R. B. Verdenshistorie i Levnetsbeskrivelser. Fordanstet af A. E. Lund og H. Brøchner. Dl. 1—8. Kbhvn. Steen 40—45.

Müller, Joh. v. Vier und zwanzig Bücher allgemeiner Geschichte. Th. 1—3. Upsala. Brunzelius 12.

Bloch, B. A. Lærebog i den nyere Historie. Til Brug for de lærde Skoler. Kbhvn. Gyldendal 66. —*f.*

Spruner, K. v. Historisch-geographischer Handatlas. Dreizehn Übersichtskarte von Europa. 2te Aufl. 53 J. Perthes. Gotha.

Spruner, K. v. Af ovennævnte Værk tre Kort til de nordiske Rigers Historie.

Allen, C. F. De tre nord. Rigers Hist. under Hans Grevefeiden. Bind 1—2. Kbhvn. Gyldendal 64—66.

Barfod, Frederik. Ledetraad i Danmarks Historie. 4de Udg. Kbhvn. Gyldendal 66.

Barfod, Fr. Fortællinger af Fædrelandets Historie. 3die Udg. Kbhvn. 67. Gyldendal. Hft. 1—10.

Monrad, Chr. F. Hovedpunkter af Fædrelandets Historie. 2det Dpl. Flensborg. Sundby & Jespersen 61.

Müller, Ludv. Chr. Danmarks Historie. 3die Udg. ved S. T. A. Tang. Kbhvn. Michaelsen & Tillge 67. Dl. 1 og Dl. 2 Hft. 1—2.

Danmarks, Norges og Sverigs Historie med c. 1000 Illustrationer. Kbhvn. Rittendorff & Aagaard 67. 1ste Hft. Halvtredjindstøve Billeder af Danmarks Historie. Original-

- ninger af D. Vache m. fl. Kbhvn. Wittendorff & Nagaard.
- Aarsberetn. f. d. kongl. Geheimearchiv, indehld. Bidrag til dansk Historie. Bd. 4 Hft. 1. Kbhvn. 66. —m.
- Ingerslev, A. og Holm, E. Den peloponnesiske Krig fortalt efter Thukydidis og Xenofon. Kbhvn. Gyldendal 54.
- Lau, Dr. Thaddæus. Die Gracchen und ihre Zeit. Hamburg. Hoffmann und Campe 54.
- Lau, Dr. Thaddæus. Lucius Cornelius Sulla. Eine Biographie. Hamburg. Hoffmann u. Campe. 55.
- Historisk Tidsskrift. Udg. af den danske historiske Forening. Redig. af E. Holm. 3die Række. 4de Binds 2det Hft., 5te Binds 1ste Hft. Kbhvn. 66.
- Aarbøger for nord. Oldkyndighed og Historie. Udg. af det kongl. nord. Oldskrslsk. 66. Hft. 1—3. Kbhvn. Gyldendal.
- Bruun, Chr., Nielsen, O., og Petersen, A. Danske Samlinger for Historie, Topographi, Personal- og Literaturhistorie. Kbhvn. Gyldendal. Bind 1, 65—66; 2, Hft. 1—3, 66—67.
- Samlinger til jydsk Historie og Topografi. Udg. af det jydsk hist.-topogr. Selskab. Aalborg. Schultz. Hft. 1—2. 66.
- Pavels, Claus. Dagbogs=Optegnelser 1815—16. Udg. af C. P. Riis. Christiania. Cappelen 67.
- Gfrörer, A. F. Gustav Adolph, König von Schweden, und seine Zeit. 4te Aufl. von Klopp. Stuttgart. Krabbe 63.
- Eustine. Rusland i Aaret 1839. Oversat efter 5te Udg. af B. B. Blischer. Deel 1—2. Kbhvn. Steen. 44—45.
- Duruy, V. Histoire de France. Nouv. édit. illustrée. Tom. 1—2. Paris. Hachette 66.
- Baludan=Müller, C. Cola di Rienzo, Tribun og Senator i Rom. Odense. 38. Hempel.
- Bahard, Kristen Henry. Populair Beskrivelse af Op=

dagelserne i Miniveh. Forfortet af Forfatteren selv.
Oversat af E. Moltke. Kbhvn. Schönberg 57.

6. Geografi og Statistik.

- Petermann, A. Mittheilungen über wichtige neue
Erforschungen auf dem Gesamtgebiete der Geogra-
phie. Gotha. Perthes 66; 67, 1—4. Ergänzungs-
heft 18.
- Bull. Atlas over Danmark. Extrablad 3. Plan 16,
18, 19.
- Stieler, A. Handatlas. Herausgeg. von Berghaus u.
Petermann. 1867. Lief 1—15. Gotha. Perthes.
- Charton, E. v. Reiser i ældre og nyere Tid. Paa Danst
ved Sødring. Bind 1—4. Kbhvn. Eibe 56—58.
- Barth, Dr. Heinrich. Reiser og Opdagelser i Nord- og
Mellemafrika. Efter Originalen ved Cand. Polit. J.
Michaelsen. Bind 1—2. Kbhvn. Wøldike 60.
- Livingstones Reise i Syd-Afrika. Overs. efter den eng.
Original af M. Th. Wøldike. Bind 1—2. Kbhvn.
Wøldike 58—59.
- Osborn, Capt. Sh. Opdagelsen af Nordvestpassagen
ved Robert Mac-Clure. Efter Cpt. Mac-Clures
Journaler. Overs. ved P. D. Svendsen. Kbhvn.
Reitzel 58.
- Hansteen, Prof. Christoph. Reiseerinnerungen aus
Sibirien. Leipzig 54. Lørd.
- Rönigsfeldt, J. P. F. Historisk-geographisk Supplement
til de geographiske Lærebøger. Kbhvn. Gad 67. —f.
- Trap, J. P. Statistisk-topografisk Beskrivelse af Slesvig.
Kbhvn. Gad. 64.
- Statistiske Meddelelser. Udg. af det stat. Bur. 3die
Række Bd. 4—5. Kbhvn. 65—66. —m.
- Statistisk Tabelværk. Udg. af det stat. Bur. 5te—6te
Bind. Kbhvn. 65. —m.
- Forelæsninger og Øvelser ved Kbhvns. Universitet og den

polyt. Lærestalt i Foraarshalvaaret 66, og i Efteraarshalvaaret 66. —*m.*

Fortegnelse over de 233 Stud., der i Aaret 1866 have tilendebragt Afgangsex. ved de lærde Sk. eller Adgangsex. ved Univers. Kbhvn. 66. —*m.*

Liste over de Stud., der i Aaret 1866 have taget den filosofiske Examen. 66. —*m.*

7. Mathematik og Naturvidenskab.

Steen, Adolph. Elementær Stereometri. Kbhvn. Reitzel 67.

Schjødte, C. A. Lærebog i Projectionstegning for Realelever (efter Schlämilch). Kbhvn. Thomsen. 67. —*f.*

Zeuthen, H. G. Nyt Bidrag til Læren om Systemer af Keglesnit, der ere underkastede 4 Betingelser. Kbhvn. 65. —*m.*

Thiele, Th. N. Undersøgelse af Omløbsbevægelsen i Dobbeltstjernesystemet Gamma Virginis. Kbhvn. 66. —*m.*

Oppermann, Ludvig. Om Livsforsikringer og Livrenter. Kbhvn. 66. —*m.*

Pompper, Dr. Herm. Die wichtigsten Formen des Thierreichs nach den hauptsächlichsten Merkmalen zergliedert. Ein Handatlas. 2te verb. Aufl. Leipz. Kummer 63.

Gütken, Chr. Fr. Dyrriget 3die Udg. Kbhvn. Gyldenbal 66.

Bronn, Dr. H. G. Die Klassen und Ordnungen des Thierreichs. Leipzig u. Heidelberg. Winter. 5ter Band. Lief. 1—2. 66.

Brehm, Dr. A. C. Illustriertes Thierleben. Eine allgemeine Kunde des Thierreichs. Hildburghausen. Bibliogr. Institut. Hft. 1—71.

Rasmussen, Vald. Bidrag til Kundskab om Echino-

- cocernes Udvikling hos Mennesket. Kbhvn. Hagerup 66. —*m.*
- Reusz, G. Ch. Pflanzenblätter in Naturdruck mit der botanischen Kunstsprache für die Blattform. Liefer. 1—4. Stuttg. Schweizerbart 66.
- Jenssen-Tusch, H. Folkelige Plantenavne i forskellige europæiske sprog. 1ste afdeling. Nordiske Plantenavne. 1ste hæfte. Kbhvn. Hagerup 66.
- Figuiet, Louis. Nordfloden førend Syndfloden. Populære geologiske Skildringer. Efter den franske Originals 5te Udg. Kbhvn. Philipsen 67.
- Cotta, Bernhard. Geologiske Billeder. Efter Originalens 3die Udg ved E. F. og H. Kbhvn. Philipsen 59.
- Tuxen, S. C. Luften og Havet. En Veiledning til Kjendskab af Vind og Veirlig. Kbhvn. Philipsen 67.
- Plum, P. Om Brokincarceration. Kbhvn. Gad 66. —*m.*
- Storch, O. Den acute Phosphorforgiftning. Kbhvn. Lind 65. —*m.*
- Müller, A. D. Om Bristning af Mellemkjødet under Fødselen. Kbhvn. Lind 66. —*m.*
- Borch, G. F. Bidrag til Læren om de planteparasitiske Hudsygdomme. Kbhvn. Voldby 65. —*m.*
- Holmer, V. Den laryngoskopiske Undersøgelse og dens Betydning for Strubesygdømmens Diagnose. Kbhvn. Gyldendal 66. —*m.*
- Troschel, Dr. F. H. Archiv für Naturgeschichte. Ge- gründet von A. F. A. Wiegmann. Berlin. Nicolai. 31ter Jahrg. 2ter Band. 32ter Jahrg. Hft. 1—4. 65—66.
- Fogh, C. og Lütken, C. F. Tidsskrift for populære Fremstillinger af Naturvidenskab. 3die Række 3die Bind med Extrahefte. Kbhvn. Philipsen 66.
- Schiødte, J. C. Naturhistorisk Tidsskrift, stiftet af Henrik Krøyer. 3die Rk. 4de Bnd. 1ste—2det Hft. Kbhvn. Reitzel 66.
- Heiberg, Dr. phil. Peder. Botanisk Tidsskrift, udg.

af den botaniske Forening i Kbhvn. Hft. 1—4.
Kbhvn. Gad 66.

Thomsen, Aug. og Jul. Tidsskrift for Physik og
Chemi samt disse Videnskabers Anvendelse. Aarg. 5
Hft. 1—9. Kbhvn. Reitzel. 66—67.

8. Philosophie.

Spinoza, Benedictus de. Opera quæ supersunt
omnia. Curavit H. E. G. Paulus. Vol. 1—2. Jenæ
2—3. —g.

9. Pædagogik.

Listov, Chr. Indbydelsesskrift til Trehundredaarsfesten
paa Herlufsholm d. 23de Mai 1865. Udsigt over
Skolens Historie. Kbhvn. 65. —m.

Dahl, F. B. 3. Historiske Efterretninger om den kongelige
lærde Skole ved Frederiksborg. 3die Hefte. Kbhvn.
Philipsen 64. —m.

Haandbog i Cricket og Langbolt. Udg. af den kjøben-
havnske Boldspilklub. Kbhvn. Lose 66. —f.

Ostermann, F. A. Livet og Skolen. Kbhvn. Gyl-
dendal 67.

Fogh, C. Nogle kritiske Bemærkninger om Erslevs
Lærebog i den almindelige Geografi for Latinskoler
og Seminarier. Kbhvn. Philipsen 67.

11. Politik.

Om den danske Arvefølge. 8 Flyveskrifter fra 1852, af
A. S. Ørsted, C. F. Wegener, en Rigsdagsmand, to
Uævnte og C. Dirckinck Holmfeldt. —g.

12. Jurisprudents.

Aagesen, A. Bidrag til Læren om Overdragelse af
Eiendomsret og andre tinglige Rettigheder. Indbdlsskr.
til Kbhvns. Univrst.s Fest i Anl. af Hans Maj. Kon-
gens Fødselsdag d. 8de April 1866. Kbhvn. 66. —m.

13. Indbydelsesskrifter fra Skoler.

a. Danske fra 1866.

1. Metropolitansskolen (Fogh, E. Om de gamle engelske Latinskoler og særlig om Eton Skole). —
2. Borgerdydskolen i Kjøbenhavn. —
3. Borgerdydskolen paa Christianshavn (Hammerich, M. Om Afgangsprøve ved Skolerne). —
4. Det von Westenste Institut. —
5. Latin og Realskolen i Store Kongensgade. —
6. Haderslev Læreres Skole. —
7. Latin- og Realskolen paa Børnedamsveien. —
8. Helsingørs højere Realskole (Arnholz, M. C. Bidrag til Helsingørs Historie). —
9. Frederiksborg lærde Skole (Lidt om Bekjendtgjørelsen af 25de November 1864 og 1ste og 2den Klasse. — Lidt om Charakterer). —
10. Roeskilde Kathedralskole (Hundrup. Lærerstandens ved de lærde Skoler i Næstved, Nysted og Rønne — Broager. Vinklens Tredeling). —
11. Sorø Akademis Skole (Heise, Victor. Tertullian om Taalmodighed). —
12. Slagelse Realskole (Zahrtmann, H. En kortfattet Fremstilling af Livsyttringerne hos nogle af de lavere Dyreformer). —
13. Herlufsholms lærde Skole (Listov, Chr. Indskrifter paa gamle Gravstene i Herlufsholms Kirke, forklarede). —
14. Vordingborg Realskole. —
15. Rønne høiere Realskole (Jespersen, M. En Skitse af Sorthats Kulværk paa Bornholm). —
16. Nykjøbing Cathedralskole (Wittrup. Bidrag til Skolens Historie). —
17. Odense Cathedralskole (Henrichsen. Underviisningens Omfang fra Reformationens Indførelse indtil den Guldbergske Periode. — Rørdam, Holger Fr. Tjyeste Studenter ved Kjøbenhavns Universitet 1479—1611). —
18. Aalborg Kathedralskole (Lund, G. Skaldekvadene i Ynglingasaga). —
19. Viborg Kathedralskole. —
20. Randers lærde Skole (Om de i den sidste Tid foretagne eller paatænkte Forandringer i de lærde Skolers tidligere Under-

viisningsplan). — 21. Aarhus Kathedralskole. — 22. Horsens lærde Skole. — 23. Ribe Kathedralskole. — 23. Vejle Amts højere Realskole. — 24. Latinskolen i Reykjavik. 1865. — Alle undtagen 7 — m.

b. Norske fra 1865 og 66.

1. Alesunds Lærd- og Realskole 65 (Skolens Oprettelse) og 66 (Nogle Bemærkninger om Steenalderen i Norge). — 2. Aars's og Voss's Skole 65 og 66. — 3. Bergens Kathedralskole 65. — 4. Frederikshalds lærde og Realskole 65 (Arnesen, M. Elymologisk Undersøgelse om norske Stedsnavne) og 66 (Blom. Om den Understøttelse, Hjemmet kan yde Skolen). — 5. Gjertsens Latinskole 66. — 6. Kongsbergs Middell- og Realskole 65 (Bugge, M. J., Saphokles's Philoktetes Vers 1—667 oversat). — 7. Kristiania Kathedralskole 65 (Bogt, Bolrath. Forklaring til Luthers lille Katekismus efter Pontoppidan) og 66 (Schreiner. Om Forholdet mellem rhythmus og metrum). — 8. Kristiansands Kathedralskole 65 (Nygaard, M. Eddasprogets Syntax) og 66 (Gjesfing, A. Den ældre Edda, Norrøne Diktvad, oversatte). — 9. Kristiansunds Skole 65 (Elster Bødtker: Tvende Skoletaler. — Forhandlinger i Anledning af Skolens Oprettelse) og 66 (Skolens Betænkning over den nedsatte Kommissjons Forslag til en Forandring af vort højere Skolevæsen. — Elster Bødtker: Brudstykker af et Par Skoletaler). — 10. Laurviks Middell- og Realskole 65 (Skolens Historie) og 66 (Fortegnelse over Skolens Bogsamling). — 11. Lillehammers lærde og Realskole 65. — 12. Lærd- og Realskolen i Molde 65 (Feilberg, K. Nogle Bemærkninger ved „Norst Grammatik af K. Feilberg“) og 66. — 13. Nissens Latin- og Real-Skole 66 (Skoleafterretninger for 1862—66). — 14. Sciens lærde og Realskole 65 (Hammer: Taciti Germania oversat). — 15. Stavanger lærde og Realskole 66 (Bah. Sta-

vanger Omegns Fugle). — 16. Throndhjems Kathedralskole 65. — 17. Tromsø lærde og Realskole 65 (Knap. Almendannelsen og Latinskolen. — Skoleefterretninger for Aarene 1862—65). — *m.*

c. Svenske fra 1865.

1. Carlskrona (Rääf. Om bestämmandet af en gräns, hvilken antalet af de divisioner, som måste göras vid uppsökandet af tvenne tals största gemensamma divisor, ej kan öfverstiga). — 2. Christianstad. — 3. Falun. — 4. Gefle. — 5. Göteborgs Stift. — 6. Helsingborg. — 7. Hernösand. — 8. Hudiksvall (Är det s. k. dispenssystemet öfverensstämmande med en riktig uppfattning af elementarläroverkens ändamål?). — 9. Jönköping. — 10. Kalmar Stift. — 11. Karlstads Stift. — 12. Linköping (Linköpings Gymnasii äldsta enskilda Skolordning. — 13. Lund (Lunds Domscolas Historia.) — 14. Luleå (Elowson. Om indeterminerade equationer af 1:sta graden). — 15. Malmö. — 16. Norrköping (Aspling: Observations sur la Grammaire Française). — 17. Nyköping (Rogstadius. Diskussion af fjerdegradskurvan cett.). — 18. Skara (Alander: Reseberättelse). — 19. Stockholms Gymnasium (Rabe: Om nordens äldsta kultur). — 20. Stockholm, nya elementarskolan (Schmidt, Hugo. Öfversigt af läran om Indicatif och Subjonctif i franskan). — 21. Strengnäs. — 22. Umeå. — 23. Upsala (Göranson, Om Undervisningen i Klassiska Språk, Modersmålet och Filosofisk Propädevtik vid Tyska Gymnasier. Reseberättelse.). — 24. Wenersborg (Om vigten och behofvet af närmare bestämmelser rörande läroböcker vid den almäna elementarundervisningen). — 25. Westerwik (Smitt, J. D. Delectamenta Analytica). — 26. Westerås. — 27. Wexjö. — 28. Wisby. — 29. Örebro (Brodén: Reseberättelse). — 30. Östersund. — *m.*

- b) Den naturhistoriske Samling** er i Aar bleven forøget med en Samling Insekter paa 500 Nummere, omfattende alle Insektordener.
- c) Af videnskabelige Underviisningsredskaber** (henhørende til «Inventariet») er i Aarets Løb anskaffet:
- Adolf Bull. En Globus. Steen & Søn. 60.
 Adolf Bull. Væggekort over Europa. Steen & Søn. Kbhvn. 54.
 Henckel og Bull. Væggekort over de skandinaviske Riger. Steen & Søn. Kbhvn. 55.
 Generalstabens Kort over Danmark 1846: Væggekort, geognostisk malet af Adj. Fæddersen.
 Z. Schroll. Væggekort over Kongeriget Danmark med Hertugdømrn. Slesvig, Holsteen og Lauenborg. Hempelske Boghandel. 56.
 Z. Schroll. Væggekort over Europa, udarbejdet nærmest med Hensyn til den naturlige Beskaffenhed. Hempelske Boghandel. 60.

14. Regnskabsvæsen.

Skolens Indtægter og Udgifter i Regnskabsaaret fra 1ste April 1866 til 31te Marts 1867.

Indtægter:

1) Renter af Skolens Kapitaler.....	2875 Rdt 56 β
2) Jordebogs-Indtægter	12159 — 29 -
3) Skolepenge.....	3035 — " -
4) Fra Læsø.....	958 — 47 -
5) Forskjellige ubestemte Indtægter	273 — 36 -
6) Indfriede Kapitaler og Laan.....	535 — 40 -
7) Kassebeholdning fra forrige Aar	2019 — 62 -
8) Indkomne Restancer fra forrige Aar.	112 — 73 -
9) Ifølge Decision	4 — " -

I Alt Indtægt 21973 Rdt 55 β

Udgifter:

1) Lønninger	11682 Rdl » β
2) For Timeunderviisning	1184 — 54 -
3) Pensioner.....	1195 — 37 -
4) Bibliothek og videnskabeligt Apparat	390 — 44 -
5) Bygningers Vedligeholdelse.....	856 — 38 -
6) Inventariets Vedligeholdelse	259 — 12 -
7) Brændsel og Belysning	345 — 76 -
8) Skatter og Afgifter	1151 — 16 -
9) Regnskabsførelsen	390 — 71 -
10) Testamentarisk Forpligtelse.....	160 — » -
11) Udlaante Kapitaler og bevilgede Forskud	1027 — 26 -
12) Forskjellige Udgifter	341 — 52 -
13) Til Skydeøvelser.....	93 — 81 -
14) Udbetalte Stipendier under Stipendiefonden	240 — » -
15) Udbetalte Stipendier under Nissens Legat	377 — 62 -
16) Afgivet Overskud til den almindelige Skolefond	856 — » -
17) Kontant Kassebeholdning d. 31te Marts 1867	1421 — 62 -
	<hr/>
	I Alt Udgift 21973 Rdl 55 β

Stipendiefondens Kapital var d. 31te Marts 1867 13050 Rdl. 64 Sk. Dens Oplagspenge 1160 Rdl. Nis Nissens Legats Grundfond er 13155 Rdl. 56 Sk. Dets Oplagspenge 1004 Rdl. 68 Sk.

Udsigt
over
de offentlige Prøver
i
Viborg Kathedralskole for Aaret 18⁶⁶/₆₇.

1. Afgangsprøven.

Fredagen	d. 12te	Juli	Kl. 10.	Hebraisk.
Lørdagen	d. 13de	—	—	10. Latin.
—	—	—	—	3. Geometri.
Mandagen	- 15de	—	—	10. Historie.
—	—	—	—	3. Græsk.
Tirsdagen	- 16de	—	—	10. Arithmetik.
—	—	—	—	3. Naturlære.

2. Aarsprøven.

Lørdagen d. 22de Juni.

9—1.	7de	Kl. B.	Udarbeid. i Modersm. (Fri Opg.).
4—8.	—	—	Overs. fra Latin til Dansk.

Tirsdagen d. 25de Juni.

9—1.	7de	Kl. B.	Geometrisk Udarbeidelse.
4—8.	—	—	Udarbeid. i Modersm. (Bund. Opg.).

Onsdagen d. 26de Juni.

9—1.	7de	Kl. B.	Latinsk Stil.
4—8.	—	—	Arithmetisk Udarbeidelse.

Mandagen d. 8de Juli.

8—10.	3die, 2den og 1ste Kl.	samt de ikke stud.	Disc. Regning.
11.	Hele Skolen	Sang.	

Tirsdagen d. 9de Juli.

8—11.	6te — 1ste Kl.	Dansk Stil.
2—5.	6te — 3die Kl.	Latinsk Stil.
2—5.	De ikke studerende	Disc. Tydsk Stil.

Torsdagen d. 11te Juli.

8—9½.	1ste Kl. Geografi.
8—9½.	5te Kl. Arithmetik.
8—9½.	2den Kl. Latin.
10—12½.	6te Kl. Arithmetik.
10—11½.	4de Kl. Religion.
3—5½.	7de Kl. B. Geometri.
3—4½.	4de Kl. Geografi.
3—5.	3die Kl. Fransk.

Fredagen d. 12te Juli.

8—9½.	5te Kl. Latin.
8—9½.	2den Kl. Religion.
8—9½.	1ste Kl. Naturhistorie.
10—12.	4de Kl. Geometri.
10—12.	3die Kl. Naturhistorie.
3—5½.	7de Kl. B. Græsk.
3—4½.	5te Kl. Geometri.
3—5.	4de Kl. Tydsk.

Lørdagen d. 13de Juli.

8—9½.	5te Kl. Tydsk.
8—10.	4de Kl. Arithmetik.
8.	6te Kl. Geografi.
10—11½.	2den Kl. Tydsk.
11—12.	7de Kl. B. Hebraisk.
3—5½.	3die Kl. Historie.
3—4.	5te Kl. Geografi.
5.	6te Kl. Naturhistorie.

Mandagen d. 15de Juli.

8—9½.	4de Kl. Naturhistorie.
8—10.	3die Kl. Arithmetik.
8.	6te Kl. Fransk.
11—12.	5te Kl. Naturhistorie.
3—5½.	7de Kl. B. og de ikke stud. Disc. Naturlære.
3—5½.	6te Kl. Historie.

Tirsdagen den 16de Juli.

8—9½.	5te Kl. Fransk.
8.	6te Kl. Religion.
8—9½.	4de Kl. Latin.
10—11½.	1ste Kl. Tydsk.
11—12½.	2den Kl. Historie.
3—5½.	7de Kl. B. Historie.
3—5.	3die Kl. Religion.

Onsdagen d. 17de Juli.

8—9 $\frac{1}{2}$.	5te Kl. Græsk.
8—9 $\frac{1}{2}$.	1ste Kl. Dansk.
8—9 $\frac{1}{2}$.	2den Kl. Naturhistorie.
10—12.	4de Kl. Historie.
10—12.	3die Kl. Geografi.
10—11 $\frac{1}{2}$.	De ikke stud. Disc. Engelsk.
3—5 $\frac{1}{2}$.	7de Kl. B. Arithmetik.
3.	6te Kl. Tydsk.

Torsdagen d. 18de Juli.

8—9 $\frac{1}{2}$.	5te Kl. Religion.
8—9 $\frac{1}{2}$.	2den Kl. Dansk.
8—10.	4de Kl. Fransk.
10—12 $\frac{1}{2}$.	3die Kl. Tydsk.
10 $\frac{1}{2}$ —12.	1ste Kl. Religion.
10—11 $\frac{1}{2}$.	6te Kl. Latin.
3—5 $\frac{1}{2}$.	7de Kl. B. Latin.
3—5 $\frac{1}{2}$.	6te Kl. Geometri.

Fredagen d. 19de Juli.

8—9 $\frac{1}{2}$.	5te Kl. Historie.
8—9 $\frac{1}{2}$.	4de Kl. Græsk.
8—9 $\frac{1}{2}$.	1ste Kl. Historie.
10—11 $\frac{1}{2}$.	6te Kl. Græsk.
10—11 $\frac{1}{2}$.	3die Kl. Latin.
10—11 $\frac{1}{2}$.	2den Kl. Geografi.

Lørdagen d. 20de Juli Kl. 10 afholdes Skolens aarlige Fest til Bekjendtgjørelse af Prøvernes Udfald.

Mandagen d. 22de Juli Kl. 8 holdes Optagelsesprøve over de Dscpl., der ere meldte til at indtræde i Skolen.

Til at overvære de mundtlige Prøver og Skolens Aarsfest indbydes Disciplenes Forældre og Foresatte, samt hvemsomhelst der ellers maatte have Sind til at følge med, hvad der angaaer Skolen og dens Gjærning.

Viborg d. 29de Juni 1867.

H. H. Lefolii.

1867.